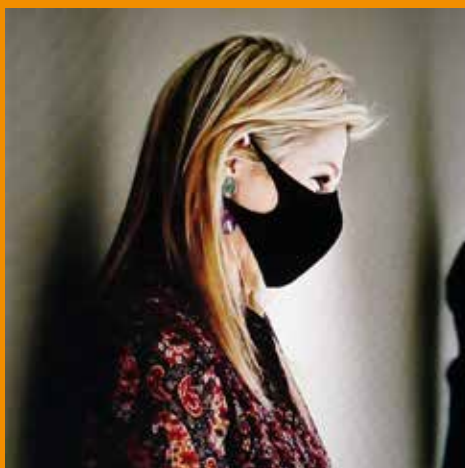
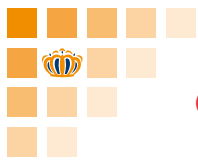

Jaarboek 2020

Colofon

Jaarboek

Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen
Nederland (KBOV)
Tiende Jaargang 2020

Verschijnen

1 uitgave per jaar
Winkelwaarde € 12,50

Doel

De Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen heeft ten doel het bevorderen en versterken van de band tussen de Nederlandse bevolking en het Huis van Oranje in de breedste zin van het woord.

KBOV

Contactadres
Kerkweg 11, 4424 NJ, Wemeldinge
M: 06 20 84 61 18
E: secretariaat@oranjebond.nl
W: www.oranjebond.nl

Redactie

Bert Blaauw
Gerben Heldoorn
Dick Steenks
Eindredactie:
Sylvia Hörmann-Vorst

Realisatie

Zalsman BV
Steinfurtstraat 1
8028 PP Zwolle
Postbus 1025
8001 BA Zwolle
T: 038-467 00 70
E: [zwolle@zalsman.nl](mailto: zwolle@zalsman.nl)
W: www.zalsman.nl

Fotografie

ANP: Remco de Waal
Fraeylemaborg Slochteren:
- J.M. van Diepen Stichting
- H. van Harten-Boers (Conservator)
Kasteel Wijchen en Kasteel Heeswijk:
Sylvia Hörmann-Vorst
Koninklijk Paleis Amsterdam: KPA
- Gunn & Stuart voor The Strand Magazine, 1894
Den Haag, Koninklijke Verzamelingen

- Amsterdam, Stadsarchief
Lenneke Berkhout: SKBL
Pieter Verhoeve: Gemeente Gouda S. Zeilstra
Rick Evers: ambassade Jakarta

SKBL:

- René Dessing
- Helène's beeld
- Jennemie Stoelhorst
Prinsessehof Leeuwarden: Ruben van Vliet
Wendy Verkleij: Gemeente Noordwijk
Overige foto's: eigen beheer KBOV I SHV

Met dank aan:

ANP
Uitgeverij Joh. Enschedé Amsterdam
Uitgeverij Nieuw Amsterdam
Uitgeverij Verloren
Unieboek I van Goor
Vantilt uitgeverij

Medewerkende schrijvers

Lenneke Berkhout (SKBL)
Bert Blaauw (KBOV)
Berend de Boer (historicus – secretaris Alg. Oranjevereniging 'Oranje-Nassau')
Rick Evers (schrijver, royaltydeskundige)
Sylvia Hörmann-Vorst (PR / KBOV)
Dick Steenks (secretaris KBOV)
Alice Taatgen (Koninklijk Paleis Amsterdam)
Pieter Verhoeve (voorzitter KBOV)
Wendy Verkleij (vicevoorzitter KBOV)

Rechten en aansprakelijkheid

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie en/of medewerkende schrijvers en fotografen die aan deze uitgave hebben meegewerkt.

De redactie heeft zich ingespannen rechthebbenden van afbeeldingen te achterhalen en te duiden. Mocht u menen dat de redactie onterecht afbeeldingen heeft gebruikt, dan verzoeken wij u contact op te nemen met het secretariaat van de KBOV.

Voorwoord

Beste Oranjevrienden,

Het ijsvogeltje

Een aantal jaar geleden was ik met mijn gezin op excursie in paleis Noordeinde.

Daar was ook het prachtige staatsservies te bewonderen dat Hunne Majesteiten kunnen gebruiken bij bijvoorbeeld Staatsbanketten.

De zilverbewaarder van koning Willem-Alexander, Govert Zweekhorst, vertrouwde me toe dat hij tijdens een vorstelijke dis bij het bord van ons staatshoofd weleens een zilveren ijsvogel heeft gezet. 'Als grapje, hij kon het waarderen.' En toch een grap met grote symboliek. Uit de unieke verzameling zilver koos Zweekhorst met reden voor een ijsvogel. Dit schitterende vogeltje komt in het ontwerp van het bord terug. Dat alles is niet zonder grote oorzaak.

De ijsvogel, gecombineerd met de spreuk 'saevis tranquillus in undis', is een oud symbool dat bij ons vorstenhuis hoort. Johan Huizinga – misschien wel de grootste historicus ooit – schreef al in 1930 'men mocht dat vogeltje wel onder onze nationale symbolen een plaats geven.' Volgens de mythologie zou dit beestje (met oranje buikje) zijn nest rustig bewaren boven de woelige baren. Het maakt daarom dat de ijsvogel te zien is op het grafmonument van de Vader des Vaderlands in de Nieuwe Kerk in Delft. Oranje bleef tijdens de Tachtigjarige Oorlog rustig en bedachtzaam. Het leverde hem zijn bijnaam 'De Zwijger' op. Hij was een uitstekend spreker en diplomaat, maar liet nimmer het achterste van zijn tong zien.

Rustig temidden van de woelige baren.

Deze royale lijfspreuk blijft onverkort nodig in deze barre tijden. Rustig en bedachtzaam blijven terwijl de tweede Coronagolf onbarmhartig op vele landen beukt. Binnen een jaar zijn er wereldwijd vele slachtoffers te betreuren, krijgt de economie een forse klap en leven we op grotere afstand van elkaar. Letterlijk en figuurlijk. Onze koning en koningin hebben zich sinds maart zeer ingespannen om met tal van personen en sectoren

mee te leven. Betrokken en ook niet altijd onfeilbaar. Daarmee is onze koning een mens onder de mensen. Krachtig in kwetsbaarheid als het moet.

Voor de Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen was het ook een bijzonder jaar. Ongewild en onbedoeld schreven we geschiedenis. Graag zouden we zijn afgereisd naar Maastricht voor het Koningsdagsconcert. Normaliter zou Sylvia Hörmann- Vorst namens de Oranjabond ter plaatse zijn om Koningsdag vast te leggen op de gevoelige plaat. Ook dit evenement is op de lange baan geschoven. In goed overleg met 'Noordeinde' werden we verantwoordelijk voor de website Koningsdagthuis.nl

Voor het eerst in de geschiedenis vierde onze koning zijn verjaardag – een nationale feestdag – op een website. Onze website. Deze hebben we in heel korte tijd – het voelde als een Tiendaagse Veldtocht – ontwikkeld met Spark Optimus, Google Nederland en Incentro. Via filmpjes, zoomsessies en de chat kwam de koninklijke familie ontroerend dichtbij.

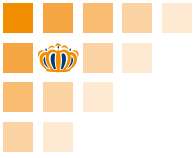
Elders in ons prachtige jaarboek kunt u een terugblik en vooruitblik van onze Bond vinden. Ik wens u gezegende Kerstdagen, een goede jaarwisseling en alle gezondheid toe.

Pieter Verhoeve
Voorzitter KBOV

© S. Zeilstra | Gemeente Gouda

Inhoud

Schrijvers aan het woord

- Rick Evers over het boek 'Máxima, meer dan majesteit' 22
- Lenneke Berkhout over het boek 'Hoveniers van Oranje' 24

sKBL en KBOV

- sKBL en KBOV slaan handen ineen 11
- Fraeylemaborg herbergt unieke Oranjeverzameling 12
- Museumkasteel Wijchen; een kasteel voor een paarlen halssnoer 14
- Keramiek in de Princessehof Leeuwarden 18
- Jong Oranje, bezoek aan kasteel Heeswijk 36

Paleizen

- Souvenirs aan het Koninklijk Paleis Amsterdam 27
- Musea 40

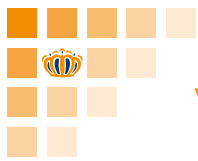
KBOV

- Voorwoord van de voorzitter 3
- Van de redactie 6
- De KBOV in 2020 7
- Penningen in 2020 20
- Een koninklijk jaar in beeld 30
- Bestuurder aan het woord 32
- Kerst- en Nieuwjaarswens 44

Boekverslagen

- Willem IV stadhouder in roerige tijden 1711-1751 9
- Elizabeth II, de biografie 21
- Beatrix, van prinses tot prinses 29
- De Koning en de monarchie. Toekomstbestendig? 38
- De wortels van Oranje (en andere weetjes over Nederland) 35

2020

Een nieuwe werkelijkheid
 COVID-19, Corona, pandemie
 Anderhalve-meter-samenleving
 Mondkapjes, faceshields,
 Handen wassen, ontsmetten
 Persconferenties, de RIVM
 Lockdown, overvolle ziekenhuizen
 Nederland nagenoeg op slot...

Een nieuwe waarheid
 Omgaan met ziekte, verdriet en rouw
 Omgaan met strenge maatregelen
 Omgaan met onzekerheid, angst
 Omgaan met het 'nieuwe normaal'

Een nieuwe Oranje werkelijkheid
 Geen festiviteiten op Koningsdag 2020
 Niet na-te-komen contracten bespreken
 Onverwachts de bodem van de clubkas zien
 Ook geen 4 en 5 mei activiteiten meer

Een nieuwe Oranje waarheid
 Tóch creatief samen op zoek naar verbinding
 Tóch via digitale kanalen elkaar vinden
 Tóch op afstand elkaar troosten én proosten
 Tóch samen Koningsdag vieren

Koningsdagthuis.nl
 Vertelhetdekoning.nl
 Samenzijn, elkaar vinden, verbinden

Samen mét Oranje
 Dat is wat de KBOV beoogt...

De KBOV in 2020

Jubileumjaar voor de KBOV

Als bestuur van de Koninklijke Bond van Oranjevereniging kijken we terug op een moeilijk jaar. Aanvankelijk begon het goed. Al vanaf januari staken we veel energie in de bijzondere ledenvergadering die we samen met het Nationaal Comité 4 en 5 mei zouden houden op de KNVB- campus in Zeist. En was de congrescommissie druk bezig om het jubileumcongres '25 jaar KBOV' in Wassenaar te organiseren. Immers op 26 januari 2020 bestond de Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen in Nederland, zijnde de fusie van de Christelijke Bond van Oranje- Verenigingen in Nederland (opgericht 9 april 1910) en de Federatie van Oranjeverenigingen (opgericht 12 juli 1952), 25 jaar. Het predikaat 'Koninklijk' is toegekend op 23 augustus 2010. Het heugelijke feit dat er een Bondsgeschiedenis van 110 jaar achter ons ligt, gecombineerd met het zilveren jubileum van de nu fungerende Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen in Nederland was natuurlijk een mooie reden voor een feest.

CORONA en Koningsdag 2020

Maar half maart 2020 werd alles anders. Het coronavirus kreeg ook Nederland in de greep en er moesten ingrijpende maatregelen worden genomen om het virus in te kunnen dammen. Vele mensen werden ernstig ziek en vele mensen overleden ook aan de gevolgen van corona. Alle reden om de maatregelen serieus te nemen. Voor vele Oranjeverenigingen en stichtingen was het een onzekere tijd. Want 27 april kwam snel dichtbij en er was vanzelfsprekend al van alles bedacht, geregeld en besteld voor de Koningsdag. Het werd in de loop van de maand april al snel duidelijk. Koningsdag kan niet gevierd worden zoals we dat gewend zijn. Mensen moeten thuisblijven, er mogen geen evenementen worden georganiseerd. Ook het Hof maakte bekend dat de Koningsdag in Maastricht niet door zou gaan. Hier werd het voor het bestuur van de KBOV ook spannend, want wat zouden we nog wel kunnen doen? En hebben wij nu een rol op de Koningsdag? Normaliter niet, want Koningsdag is bij uitstek een lokaal feest, waar al onze leden hun best doen om er een feestelijke dag van te maken. Vele videovergaderingen van het bestuur volgden. We riepen onze leden op om te proberen veilige alternatieven te bedenken om toch nog iets van Koningsdag te maken en organiseerden aanvullend ook

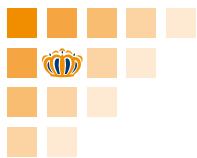
een nationale brainstorm om ideeën te verzamelen voor een veilige en verantwoorde alternatieve Koningsdag. Onze voorzitter kreeg daartoe zelfs de camera in het tv-programma Blauw Bloed. Talloze reacties kwamen binnen hetgeen leidde tot een voorstel dat de KBOV op 15 april 2020 lanceerde.

Woningsdag en persbericht

Op 15 april 2020 namelijk besloot het bestuur om Koningsdag 2020 tot Woningsdag uit te roepen. Het persbericht van die avond verwoordde het zo: Thuis én samen. Koningsdag 2020 krijgt een totaal andere vorm. De KBOV: 'Samen het Wilhelmus zingen; kinderen schrijven een brief aan de koning; muzikanten treden op voor ouderen; een digitale kledjesmarkt en een nationale toast. Een compleet programma' 'Koningsdag staat in 2020 in het teken van saamhorigheid' aldus Pieter Verhoeve, 'Normaliter zijn duizenden vrijwilligers al maanden bezig om voor hun gemeenschap een mooi feest te organiseren op Koningsdag. Als gevolg van de coronacrisis zijn deze evenementen afgelast. Wij hebben onze leden opgeroepen om met veilige alternatieven te komen. Daar is volop gehoor aan gegeven. In deze barre tijden is er behoefte aan gezamenlijkheid.'

- De KBOV roept iedereen op deze dag de vlag uit te steken. Voor de jarige koning en voor elkaar. Voor het zorgpersoneel, voor de onderwijzers, voor iedereen die zich inzet voor de samenleving.
- Ook vragen we of overal tussen 9.45 en 10.00 uur de klokken geluid kunnen worden als teken van verbinding, verdriet en vreugde.
- Om 10.00 begint de Nationale Aubade met het zingen van het Wilhelmus. Het Koninklijk Concertgebouw- orkest stelt hiervoor materiaal beschikbaar. Daarna zal Pieter Verhoeve Zijne Majesteit feliciteren vanuit het stadhuis van Gouda.
- Speciaal aan de kinderen vragen we of ze een brief of een tekening willen maken voor de koning. Ze zullen deze periode nooit meer vergeten. Hoe voelen ze zich? Wat houdt ze bezig? Ali B. is ambassadeur van dit project. We zullen de brieven bundelen en willen deze aan de Koning overhandigen.
- Onze ouderen kunnen onze verzorgingstehuizen niet in of uit. Met Ali B. en talloze burgemeesters roepen we muzikanten en artiesten op om voor de ouderen

in hun gemeenschap op te treden. Tussen 15.00 en 16.00 uur overal in Nederland.

- Het zingen voor saamhorigheid wordt om 16.00 uur afgesloten met de Nationale Toost: een drankje op de gezondheid van iedereen.

Nog nooit heeft een persbericht van de KBOV zoveel aandacht gekregen. De lokale en nationale pers dook er bovenop, de Bondstelefoon stond roodgloeiend. In kranten, columns, talkshows en cabaretprogramma's kwam het begrip Woningdag voortdurend terug. Het werd gewaardeerd en afgeserveerd en alles wat daar tussenin zat.

Koningsdag thuis

De dag na dit persbericht kregen we het verzoek om mee te doen aan het project Koningsdag Thuis. Koningsdag Thuis zou een digitaal videoplatform worden waarop iedereen die dat wilde een activiteit of optreden kon laten zien. Grote ondernemingen als SparkOptimus, Google, Youtube en Incenro werkten mee aan dit platform waarvan de KBOV de eigenaar werd. Vanaf 16 april 2020 werkten we dus ineens als Bondsbestuur zelf aan de organisatie van een Koningsdag, zij het een digitale. In een sneltreinvaart werd het online platform koningsdagthuis.nl gerealiseerd, een digitale prestatie van formaat.

Op 27 april 2020, Koningsdag, bleek dat www.koningsdagthuis.nl hét platform werd waarop de koninklijke familie zich liet zien. Wie heeft de beelden van prinses Alexia en haar moeder koningin Máxima niet gezien? Het was een uniek moment op deze Koningsdag. Daags na Koningsdag ebde de grote drukte weg.

Workshop, ALV, vooruitkijken naar Koningsdag 2021, Nieuwsbrieven en Jaarboek 2020

Maar corona bleef en hield ons in de greep. Het betekende dat we de workshop Instagram die online-redacteur van Blauw Bloed TV Tirza van der Graaf zou geven, niet fysiek kon plaatsvinden op 17 juni 2020. Maar geen nood, want dat kon ook digitaal en via Zoom leerden we van alles over sociale medium Instagram.

De aanhoudende maatregelen tegen het coronavirus betekende ook dat wij toch geen fysieke ALV konden organiseren. Dat hadden we op 5 oktober 2020 graag gedaan, juist om met elkaar tijdig van gedachten te wisselen over Koningsdag 2021. Want we leven nog steeds in grote onzekerheid over hoe het verder gaat. Opnieuw gingen we digitaal, we hebben inmiddels zoveel ervaring opgedaan met video-vergaderen, dat het ook het proberen waard was om een digitale ALV via Zoom te

houden. Dat lukte en we spraken met elkaar vanuit vele Nederlandse dorpen en steden tegelijk.

We benoemden Jilske de Bruin uit Buren tot bestuurslid van de KBOV. Herbenoemd werden Harry van Alphen, Bert Blaauw en Dick Steenks voor een tweede bestuurstermijn. We deelden ervaringen met elkaar over Koningsdag 2020 en kregen informatie over het driedaagse digitale feestprogramma van Oranjevereniging Noordwijkerhout. En natuurlijk blikten we vooruit naar Koningsdag 2021. De KBOV lanceerde daartoe een platform op haar website waarop ideeën en suggesties kunnen worden gedeeld om elkaar te inspireren in aanloop naar Koningsdag 2021. Want hoe het zal gaan is voor iedereen onzeker, daarom is het ontwikkelen van meerdere scenario's belangrijk. We hopen dat Koningsdag 2021 op enigerlei wijze in heel Nederland gevierd kan worden en de KBOV hoopt dat hoe dan ook te kunnen ondersteunen. Daarbij hoopt de KBOV haar 25-jarig jubileum alsnog te kunnen vieren.

Veel meer informatie over wie we zijn, wat we doen en kunnen betekenen, is te vinden op onze website www.oranjabond.nl. Lees vooral ook onze nieuwsbrieven en natuurlijk dit gratis jaarboek.

Zo heb ik u allen graag een indruk gegeven van wat de KBOV heeft gedaan het afgelopen jaar om maar aan te geven dat uw jaarlijkse contributie aan de KBOV goed besteed wordt en van waarde is!

Bedankt voor uw inzet voor de Oranjabeweging in Nederland en het lidmaatschap van de Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen!

*Namens het bestuur,
Dick Steenks, secretaris*

Willem IV Stadhouder in roerige tijden 1711 -1751

Fred Jagtenberg
Uitgeverij Vantilt
www.vantilt.nl
ISBN 9789460044106
€ 29,95 / 986 pagina's

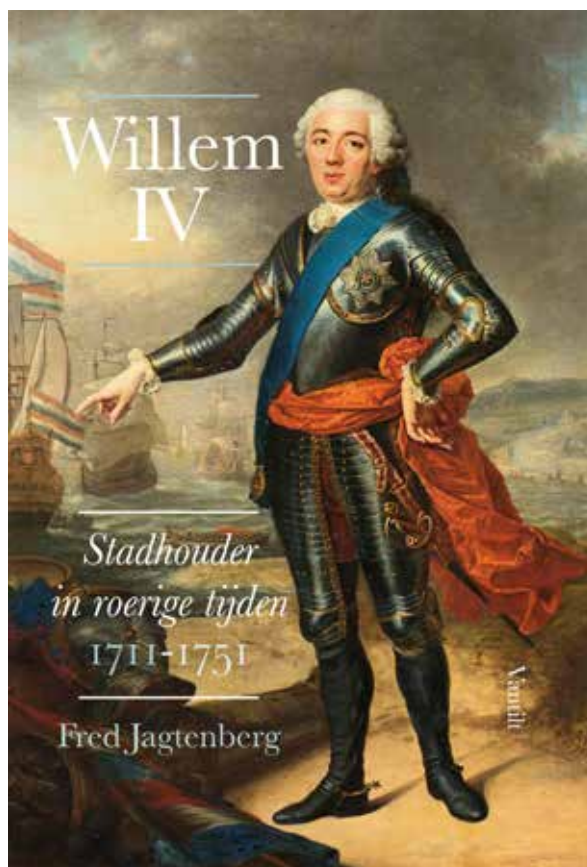
Friesland

'Willem IV, Stadhouder in roerige tijden 1711-1751' is een lijvig en prachtig historisch boek over de stadhouder waarvan in rechte lijn Koning Willem-Alexander afstamt. Het waren de Friese Nassaus die zetelden in de Friese hofstad Leeuwarden die de stamvaders zijn van ons huidige Koninkhuis.

Het boek beschrijft de voorgeschiedenis van het voor- geslacht van Willem IV. Afstammend van Jan de Oude, broer van Willem van Oranje-Nassau, waren zijn voor- ouders stadhouders van Friesland, Groningen en Dren- the. Via zijn moeder stamde Willem IV wél in directe lijn af van de Vader des Vaderlands. De verhouding met de Oranjes in Den Haag komt aan de orde en ook de nalatenschap voor de vader van de prins, die het stad- houderschap erft van de kinderloos gestorven Stadhou- der-Koning Willem III. Zijn verhouding met zijn ouders Johan Willem Friso van Nassau-Dietz en Maria Louise van Hessen-Kassel, alsmede met zijn vrouw Anna van Hannover worden uitgebreid beschreven. Vele anderen schreven ook hun omgang met Willem IV.

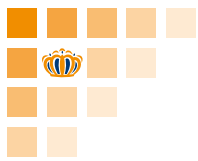
Verrassend beeld Willem IV

Doordat het boek veel wetenswaardigheden geeft, krijgt de lezer een heel goed en voor kenners ook een verras- send beeld van Willem IV die stadhouder van de gehele Republiek der Nederlanden werd. Hoewel hij slechts kort stadhouder was, hij stierf jong door zijn zwakke gezondheid, bereidde Willem IV de weg naar een meer koninklijke uitstraling van het stadhouderschap dat werd voortgezet door zijn zoon Stadhouder Willem V. Het was de ongeplande opmaat naar het Koninkrijk der

Nederlanden, dat ontstond na 17 jaar Franse bezetting van 1795-1813 waarbij de kleinzoon van stadhouder Willem IV, Koning Willem I werd. Voor mensen die deze vrij onbekende stadhouder eens beter willen leren kennen is dit boek een aanbeveling.

Bert Blaauw

Kastelen en buitenplaatsen en het Huis van Oranje

Bij mooie kastelen en uitgestrekte landgoederen denken de meeste mensen aan Engeland en Frankrijk. Ook in Nederland vind je echter veel bijzondere kastelen, historische buitenplaatsen en landgoederen (KBL). Van de borgen, staten en havezaten in het noorden van ons land, via de buitenplaatsen langs rivieren als de Vecht, tot kastelen en landgoederen in het oosten en zuiden van Nederland. Een deel van deze KBL is altijd nauw verbonden geweest met het Huis van Oranje.

Hofcultuur vol vorstelijk vertoon

Het waren stadhouder Frederik Hendrik (1584-1647), prins van Oranje - en zijn vrouw Amalia van Solms (1602-1675) die aan het begin van de 17de eeuw de toon zetten. Zij lieten zomerverblijven bouwen, vol kunstwerken en met indrukwekkende tuinen. Zo wilden zij het aanzien en de machtspositie van het Huis van Oranje vergroten. Een voorbeeld is de 'Oranjesael' in het Haagse Bos, het huidige paleis Huis ten Bosch.

Hun kleinzoon Willem III (1650-1702) zette de traditie van vorstelijk vertoon voort met de bouw van Het Loo, een schitterend jachtverblijf op de Veluwe. Wanneer u vandaag de dag wandelt in de tuinen van Het Loo, kost het weinig moeite om in gedachten terug te gaan naar die tijd.

Navolging

Kringen rond het Oranjehof volgden het voorbeeld van de Oranjes. Zo beschikte Hans Willem Bentinck, een vertrouweling van stadhouder-koning Willem III, over de buitenplaats Sorghvliet. Het huis bestaat nog steeds als de ambtswoning van de minister-president, het Catshuis in Den Haag. De Friese Nassaus bleven niet achter en bouwden in Leeuwarden en omgeving mooie buitens. Het huidige Keramiekmuseum in Leeuwarden is gevestigd in het voormalige stadspaleis van prinses Maria Louise, de stammoeder van ons koningshuis. Ook elders in Nederland staan prachtige huizen waar

Fontein Paleis Het Loo | foto Jennemie Stoelhorst

Landgoed Oranjewoud | foto Jennemie Stoelhorst

Kasteel Amerongen | foto Helene's Beeld

Theekoepel Vecht overzijde Doornburgh | foto Rene Dessing

Over sKBL

Kastelen en historische buitenplaatsen spreken tot de verbeelding. Als nationaal podium ijvert stichting Kastelen, historische Buitenplaatsen & Landgoederen (sKBL) sinds 2014 voor de instandhouding van dit unieke monumentale erfgoed en fraaie landschap. Mensen hierover enthousiast maken, dat is een belangrijk doel van sKBL. Wij geven actuele informatie over het historisch erfgoed in Nederland en organiseren lezingen en studiedagen. Zo leren mensen het erfgoed beter kennen en meer waarderen. Jaarlijks vindt de uitreiking plaats van de Ithakaprijs en het Ithakastipendium voor interdisciplinair (wetenschappelijk) onderzoek rond kastelen, historische buitenplaatsen en landgoederen. Bij haar werk kan de sKBL een beroep doen op veel enthousiaste vrijwilligers. De sKBL is een ANBI. Zie voor meer informatie: www.skbl.nl

Themafonds Kastelen & historische Buitenplaatsen

Het Prins Bernard Cultuurfonds en sKBL hebben dit jaar het Themafonds Kastelen & historische Buitenplaatsen opgericht. Met een kleine of grote bijdrage ondersteunt u projecten voor publiekstoegankelijke KBL. Zie voor meer informatie: <https://kastelenenbuitenplaatsen.geefaanfonds.nl/>

de Oranjes graag op bezoek kwamen, zoals kasteel Amerongen of Huis Rosendaal bij Arnhem. Plekken die nog steeds een bezoek waard zijn.

Uniek binnen Europa

In andere Europese landen was het bezit van kastelen en buitenplaatsen voorbehouden aan vorstenhuizen en adellijke families. In Nederland daarentegen hadden behalve het Huis van Oranje en de adel ook rijke burgers buitenplaatsen. De buitenplaatsen langs de Vecht waren bijna allemaal eigendom van Amsterdamse kooplieden die fortuin hadden gemaakt met handel. Hun geld in-

vesteerden zij onder andere in de aanleg van prachtige buitenplaatsen.

Al deze kastelen, buitenplaatsen en landgoederen van vorsten, adel en burgers, vormen een belangrijk onderdeel van ons nationale erfgoed. Het zijn plekken waar we ook nu nog kunnen genieten van fraaie architectuur, mooie interieurs en groen erfgoed.

Lenneke Berkhout

stichting Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen

KBOV en sKBL slaan de handen ineen...

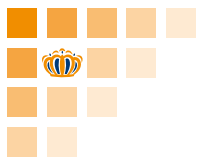
Tijdens de zomer van 2020 besloten de stichting Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen (sKBL) en de Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen (KBOV) een mooie samenwerking aan te gaan. Mede door het geven van beperkende reis-vakantiemogelijkheden werd het idee geboren om de vele prachtige

locaties, vallend onder de sKBL op een bijzondere manier onder de aandacht te brengen van de leden van de KBOV. Een inhoudsvolle KBOV-Nieuwsbrief en de realisatie van unieke flowercards, te verkrijgen op een aantal locaties van de sKBL, was het gevolg. Inmiddels weten we dat veel mensen hebben genoten van coronaproof uitstapjes naar een kasteel, buitenplaats of landgoed in eigen land.

Dit smaakte naar meer en dus liggen er al nieuwe plannen klaar voor samenwerkingsmogelijkheden voor de toekomst. Beide partijen kijken er naar uit.

Vanuit de redactie van het KBOV-Jaarboek zijn diverse locaties deze nazomer bezocht. Verslagen daarvan vindt u in dit KBOV-Jaarboek. Gaat u mee op reis door Nederland?

Fraeylemaborg herbergt unieke Oranjeverzameling

De Fraeylemaborg in het Groningse Slochteren is vriend van de stichting Kastelen Buitenplaatsen Landgoederen (SKBL) en kent zowel een rijke historie als invloedrijke bewoners. Uit bouwhistorisch onderzoek is gebleken dat de landelijk gelegen borg al voor 1300 is gebouwd als een steenhuis, een versterkt huis naast een herenboerderij. Tal van edellieden en patriciërs bewoonden de Fraeylemaborg door de eeuwen heen en drukten hun stempel op borg en omgeving.

Borgheer

De laatste borgheer was mr. dr. Evert Jan Thomassen à Thuessink van der Hoop van Slochteren (1875-1972). Van der Hoop was burgemeester van achtereenvolgens de gemeenten Sappemeer en Slochteren, lid van de Provinciale Staten van Groningen en een prominent lid van de Christelijk Historische Unie (CHU). Voor Van der Hoop was het Oranjestad even onlosmakelijk verbonden met het protestantse karakter van Nederland, als de vaderlandse geschiedenis dat in zijn beleving was met het Huis Oranje-Nassau. Van der Hoop bleef zijn leven lang geïnspireerd door de trits God, Nederland en Oranje.

Geschiedkundige kennis en een uitgebreide collectie

De orangist Van der Hoop was een gedreven organisator van Oranjefeesten en stak veel tijd in het verspreiden van de kennis over het vorstenhuis. Met name het be-

lang van de vaderlandse geschiedenis in het onderwijs onderstreepte hij. De geschiedenis van het geslacht Oranje-Nassau was deel van wie Van der Hoop was. Dit bleek onder andere uit zijn uitgebreide collectie gravures en schilderijen van het vorstenhuis. De Oranje-bibliotheek van de Fraeylemaborg was vermaard, hoewel de bescheiden landedelman zich nooit op zijn kennis liet voorstaan. Toch gold Van der Hoop als een autoriteit op het gebied van de Oranje-Nassau historie. Zo was hij onder meer nauw betrokken bij de oprichting van een Oranje-Nassau museum in het Duitse Dietz aan de Lahn en organiseerde hij samen met de NCRV-groepsreizen naar Dillenburg. Ook in huiselijke kring liet Van der Hoop van zijn Oranjeliefde blijken: op Koninkinnedag stonden er stevast worteltjes op het menu en een abrikozenpudding sloot de maaltijd af. Het personeel van de borg deelde in die feestvreugde.

Restauratie en openstelling

Aangezien de financiële lasten voor particuliere bewoning voor de nazaten van Van der Hoop te zwaar werden, is de Fraeylemaborg in 1972 verkocht aan de Gerrit van Houten Stichting en na een grondige restauratie opengesteld voor het publiek. Bij de boelag is gelukkig een groot aantal unieke stukken van de inventaris voor de borg bewaard gebleven, dat is aangevuld met bruiklenen van andere musea en stichtingen. Het interieur laat een tijdsbeeld zien tot het midden van de twintigste eeuw. De bezoeker waant zich terug in de tijd

Borgheer Evert Jan van der Hoop in de Bibliotheek. Juni 1942.
Foto Alphons Hustinx, NIOD

Prinses Wilhelmina te paard. | Van Diepen Stichting

van huisknechten (bij gelegenheid in livrei), Zwitserse gouvernantes en dienstmeisjes; “Downton Abbey” op het Groninger platteland.

Portretten

In de borg hangen portretten van de Oranjes vanaf Willem de Zwijger, waarbij met name de schoorsteensteenstukken van Koning-Stadhouder Willem III (1650-1702) en zijn echtgenote Mary II Stuart (1662-1694) imponeren. Door de stijlvolle entourage is de Fraeylemaborg een geliefde trouwlocatie. Het prachtige park rondom de borg mag zeker niet onvermeld blijven. Op ruim 20 ha strekt zich een heerlijk wandelgebied uit.

Oranjememorabilia

Dat het schathuis op het terrein van de Fraeylemaborg een unieke verzameling Oranjememorabilia herbergt, zou Van der Hoop zeker welgevallig zijn geweest. Deze collectie is samengebracht door de scheepsbouwer Jan Menze van Diepen (1905-1994). Van Diepen was aanvankelijk een enthousiast verzamelaar van Aziatisch porselein, een passie die hij deelde met zijn ouders. Tijdens de Duitse bezetting van Nederland legde Van

Plooischotel Koning
Stadhouder Willem III. |
Van Diepen Stichting

Diepen zich ook toe op het bijeenbrengen van Oranjememorabilia, hoofdzakelijk bestaande uit prenten en keramiek. In 1978 werd de Jan Menze van Diepen Stichting opgericht. De doelstelling op de website spreekt voor zich:

“Het doel van de stichting is de verkrijging, het beheer en de tentoonstelling voor publiek van voorwerpen van beeldende kunst, ceramiek, glas, prenten, kaarten, foto's, bijous, meubelen, curiosa en andere kunstvoorwerpen met een historische waarde, alsmede het in bruikleen geven van de voorwerpen aan instellingen, die een gelijksoortig doel nastreven als deze stichting.”

Collectie Van Diepen

De collectie Van Diepen bevat 9000 inventarisnummers en bestaat naast de Oranje-Nassau stukken uit Oosters porselein, topografische kaarten en beeldende kunst. De vorstelijke verzameling bestaat uit ruim 2600 prenten en 1000 objecten keramiek en is beschreven in het royaal geïllustreerde boek van Henny van Harten-Boers, getiteld: *Vorstelijke varia. Vijf eeuwen Oranje-Nassau op prenten, keramiek en orangana*. Eén van de oudste prenten dateert uit de tijd van Willem van Oranje (1533-1584), terwijl een Delftse plooischotel met de afbeelding van Koning-Stadhouder Willem III het oudste object uit de reeks vormt.

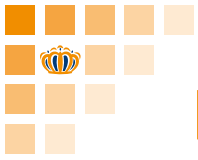
Jan Menze van Diepen Stichting

De Jan Menze van Diepen Stichting streeft ernaar om het aantal bruiklenen aan musea en culturele instellingen te vergroten, om zo de bedoeling van de verzamelaar Van Diepen recht te doen. De gehele collectie is digitaal raadpleegbaar via: www.vandiepencollectie.nl Informatie over Museum Landgoed Fraeylemaborg kunt u vinden op: www.fraeylemaborg.nl

Berend de Boer

(Met dank aan: mevr. drs. H. van Harten-Boers, conservator van de Fraeylemaborg en de J.M. van Diepen Stichting, Slochteren)

Museumkasteel Wijchen; een kasteel voor een paarlen halssnoer

Wijchen en zijn kasteel

Aan de zuidgrens van Gelderland ligt de plaats Wijchen. Met 36.460 inwoners de hoofdplaats van de gemeente Wijchen die bijna 41.000 inwoners telt. Centraal vinden we het Kasteel van Wijchen, het oudste van vier rijksmonumenten binnen de gemeente Wijchen, reeds in 1392 voor het eerst vermeld in beschrijvingen. De geschiedenis van het kasteel begint al in het jaar 1000. Na een brand in 1906 kreeg het zijn huidige uiterlijk, dat teruggaat op de bouwplannen uit de vroege 17e eeuw. Het is een bruisende locatie waar veel te zien is en veel georganiseerd wordt. Het Kasteel van Wijchen is ook een van de locaties die de stichting Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen, (SKBL) binnen haar gelederen heeft. Op de laatste zondag van augustus 2020 bezochten we deze locatie.

Kasteel Wijchen en de band met Oranje

Ooit woonde Emilia van Nassau, dochter van Willem van Oranje er. Ze trouwde (stiekem) met de Portugese Don Emanuel van Portugal. De broer van Emilia, Maurits, was het niet eens met de keuze van zijn zus en keurde het huwelijk af. Om die reden vertrok Emilia met haar Emanuel uit het deftige Den Haag en ging op zoek naar een geschikte woonplek. Dat werd Wijchen en in 1609 probeerden Emilia en Emanuel het kasteel, eigenlijk op dat moment een vervallen burcht, te kopen. Geld was een probleem en daarom verkocht Emilia een parelsnoer uit de erfenis van haar moeder Anna van Saksen. Daarna was de koop een feit en kon het pasgetrouwde paar zich vestigen in Kasteel Wijchen. Ze gaan aan de slag om van de vervallen burcht een kasteel met grandeur en aanzien te maken.

De binnenplaats van kasteel Wijchen.

Details van de haard met Portugese tegeltjes.

Een herinnering aan Emilia en Emanuel op de binnenplaats.

Het leven van Emilia van Nassau (1569-1629) Haar jeugd

Emilia van Nassau wordt geboren in Keulen op 10 april 1569. Ze is de derde en jongste dochter uit het tweede huwelijk van Willem van Oranje. Haar moeder is Anna van Saksen. Kort na de geboorte van Emilia begint Anna van Saksen een relatie met de vader van de schilder Rubens. Een affaire die niet zonder gevolgen bleef. De kinderen werden bij hun moeder weggehaald en samen met haar broer Maurits en zuster Anna komt Emilia terecht op Kasteel Dillenburg waar hun oom Jan de Oude leeft. Emilia kende dus geen rustige jeugd. Ze woont na haar periode op Kasteel Dillenburg een tijd bij haar vader in Delft daarna en bij haar zuster Anna in Friesland. Vanaf 1590 treedt Emilia dan op als gastvrouw aan het hof van haar broer Maurits.

Huwelijk met Emanuel van Portugal (1568-1638)

Tijdens eens van de ontvangsten aan het hof van broer Maurits ontmoet Emilia de Portugese Emanuel. De

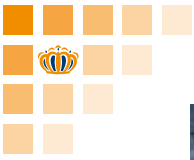
vonk slaat over tussen de calvinistische Emilia van Nassau en de katholieke Emanuel van Portugal. Beiden willen trouwen, maar Maurits is fel tegen het huwelijk. Immers: Emanuel zou nooit de troon van zijn vaderland kunnen bestijgen, had niet veel geld ter beschikking, was bovendien een 'bastaard' én katholiek. Maurits probeert een wig te drijven tussen de geliefden. Maar dat mag niet baten. De geliefden trouwen in 1597 in het geheim. Emilia wordt hierdoor behalve Emilia van Nassau ook Emilia van Portugal. Maurits ziet dit met lede ogen aan en verbant het stel van het hof. Het zal ruim tien jaar duren eer Maurits zich bij de keuze van zijn zus Emilia kan neerleggen. Emilia en Emanuel krijgen tussen 1598 en 1612 maar liefst tien kinderen. Acht dochters en twee zonen. Twee dochters sterven op zeer jonge (respectievelijk drie en eenjarige) leeftijd.

In 1625 zit Emilia aan het sterfbed van haar broer. De erfenis van Maurits is in alle opzichten nadelig voor de erfgenamen. Emilia en Emanuel groeien intussen uit elkaar, geplaagd en belast ook door hun verleden en afkomst, en in de laatste jaren van hun huwelijk wonen beide echtelieden gescheiden van elkaar. Emanuel verkoopt zijn rechten aan de Spaanse koning en verhuist vervolgens naar Brussel. Emilia koopt het landgoed Prangins, vlakbij Genève in Zwitserland en sterft daar in 1629 op bijna zestigjarige leeftijd. Na haar dood wordt Kasteel Wijchen door haar kinderen verkocht.

De geschiedenis van Kasteel Wijchen

De eerste verhalen over Kasteel Wijchen gaan terug naar het jaar 1000. Op dat moment bestaat Kasteel Wijchen slechts uit een zogenaamde woontoren. Kasteel Wijchen blijkt roerige tijden te hebben gekend. Strijd, verbannen liefde en koninklijk leven, verwoesting door brand, verbouwingen en restauraties. In de tijden na 1000 wordt de toren uitgebouwd tot een kasteel met

Muuranker met de letters E+E Emilia en Emanuel.

poort, binnenplaats, bijgebouwen en een slotgracht. De eerste 'heren van Wijchen' behoorden tot de hoogste adel rond de Duitse keizer. Deze heerste rond deze tijd over de Nederlanden.

Wat feitjes;

- Voor het eerst wordt het Kasteel van Wijchen in schriftelijke bronnen vermeld in 1392
- De eerste bouw gaat terug tot midden 14e eeuw, destijds in bezit van het geslacht Van Galen
- In 1536 werd het eigendom van de Heer van Batenburg
- In de tussentijd naar alle waarschijnlijkheid één keer verwoest en weer opgebouwd
- De familie Bronkhorst bouwde een nieuwe burcht
- De voltooiing van de bouw staat op naam van Prinses Emilia en Don Emanuel
- Verkocht werd het kasteel na de dood van Emilia aan Philips van Nassau
- Vele families woonden er en in 1771 kwam Kasteel Wijchen in bezit van het geslacht Osy
- De erfgenamen hiervan brachten het kasteel in openbare verkoop in 1903
- Jonkvrouwe van Andringa de Kempnaer (Den Haag) kocht het vervolgens

- Een fikse schoorsteenbrand in de Sinterklaasnacht (1906) deed het hele kasteel uitbranden
- Muren bleven staan maar meubilair, bibliotheek en kunstschaten waren verloren
- Een snelle restauratie leidde tot een 'nieuw' kasteel in 1908
- Na het overlijden van de Jonkvrouwe brachten haar neven het kasteel in de verkoop
- Crisistijd echter (1932) deed de gemeente besluiten om het kasteel te kopen
- Aanschafwaarde destijds fl. 32.000,-
- Sindsdien is het statige slot met renaissance-uitstraling voor alle Wijchenaren
- In de jaren negentig werd Kasteel Wijchen grondig gerestaureerd
- Sinds 1996 biedt het onderdak aan Museum Kasteel Wijchen en de raad-en trouwzalen
- In de kasteeltuin ligt museumtuin deTuun

De laatste openstelling (voorlopig!) 30 augustus 2020

Een zeer deskundige en bevoegde gids leidt een klein gezelschap op zondag 30 augustus rond. We krijgen tekst en uitleg over de bouw, het wel en wee van alle bewo-

Het front van kasteel Wijchen.

ners en zien binnen de inmiddels uitgeruimde vertrekken. Ook het museum op de tweede etage is niet meer te bezoeken, omdat Kasteel Wijchen opnieuw onder handen wordt genomen. Maar de sfeer van weleer en de grandeur hangt er nog. Van de schouw met Portugese tegeltjes (verwijzend naar Don Emanuel, echtgenoot van Emilia van Nassau) tot aan de imposante balkenplafonds. Van de gewelven tot aan de prachtige binnenplaats. Het is eventjes wachten tot Kasteel Wijchen weer in volle glorie te bezichtigen zal zijn.

Museum Kasteel Wychen

In het naastgelegen koetshuis is de museale collectie nog steeds te zien. Naast de vaste collectie is er tweemaal per jaar een interessante expositie te bezoeken waarin via thema's de rijke geschiedenis van Wijchen en de omgeving wordt verteld. Ook kinderen worden niet vergeten. Zowel op de website als via speciale kinderactiviteiten kunnen zij kennismaken van de rijke en mooie historie. De naastgelegen 'Tuun' is een oase van rust en groen. Je kunt er 'levende archeologie' ervaren én ruiken. Historische landbouwgewassen en kruiden zijn daar volop te vinden. Een bijzondere tuin. We sluiten er ons bezoek af. Een prachtig kasteel in een histo-

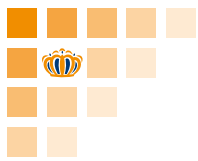

Emilia van Oranje.

rische, groene en levendige omgeving. Veel activiteiten, veel geschiedenis. En Emilia van Nassau en Emanuel van Portugal zijn altijd aanwezig. Op de muren van het kasteel zijn de twee verstrengelde voorletters van beiden in prominente muurankers immer dichtbij. Voor informatie: www.museumwijchen.nl

Sylvia Hörmann-Vorst

Keramiek in de Princessehof Leeuwarden

Princessehof. | foto Ruben van Vliet.

Samenwerking Stichting sKBL en KBOV

De Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen (KBOV) heeft dit jaar een alliantie gesloten met de stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen (sKBL). Deze stichting is een samenbundeling van adellijk erfgoed in Nederland. De Princessehof in Leeuwarden is een van de deelnemers. Het voormalige woonpaleis van Prinses Marie Louise van Hessen-Kassel (1668-1765) herbergt een keramiek tentoonstelling met prachtig Nederlandse en Oosters keramiek.

Ons koningshuis heeft Friese voorvaderen

Koning Willem-Alexanders voorouders komen uit Friesland en zijn nazaten van Jan de Oude, broer van prins Willem van Oranje-Nassau. Na het kinderloos heengaan van stadhouder Willem III, die tevens koning van Groot-Brittannië was, stierf de directe tak vanaf de Vader des Vaderlands uit. Willem III had zijn Friese

neef prins Johan Willem-Friso als erfgenaam van zijn stadhouderschap voor de gehele Republiek der Nederlanden aangewezen. Het stadhouderschap was verdeeld over de Hollandse Oranjes die stadhouder in de Nederlanden waren behalve in het noorden des lands. De Friese Oranjes zwaaiden als stadhouder de scepter over Friesland, Groningen en Drenthe. De reden daarvoor was het beleg van de stad Groningen in 1594 door prins Maurits en zijn neef prins

Willem-Lodewijk. Na de overgave van de stad Groningen aan de Oranjes en de aansluiting bij de Republiek kreeg Willem-Lodewijk, die de door de bevolking in de Friese taal "Us Heit" (onze vader) werd genoemd, het stadhouderschap over de drie noordelijke provincies. De Friese stadhouders waren wel verantwoording

Maria Louise in het Princessehof. | foto's Ruben van Vliet.

Het Princessehof. | foto Bert Blaauw

Human after All, Klara Kristalova. | Bezoekersfoto

schuldig aan prins Maurits en zijn opvolgers die stadhouder over de andere landsdelen waren. De Friese Oranjes resideerden in het Stadhouderslijk Hof in Leeuwarden en in de Prinsenhof in Groningen. Drenthe was destijds dunbevolkt en beschouwd als “aanhangel” van Friesland en Groningen. De Princessehof in Leeuwar-

den was het woonpaleis van Marie-Louise van Hessen-Kassel toen zij weduwe werd toen haar man verdronk in 1711 bij de overtocht in slecht weer in het Hollands Diep bij Moerdijk. Marijke Meu, destijds bijzonder geliefd in Friesland, is de moeder van de latere stadhouder Willem IV en de grootmoeder van de laatste stadhouder Willem V. Het buitenverblijf van de Friese Oranjes was in Oranjewoud bij Heerenveen.

De Keramiektentoonstelling

De Princessehof herbergt al 103 jaar het Nationaal Keramiek Museum. Een prachtige en statige locatie in de Friese hoofdstad Leeuwarden.

De Keramiektentoonstelling is samengesteld uit pronkstukken uit Nederland, Indonesië, Vietnam en China. De keramiek is uitgesteld in de diverse zalen van het voormalige verblijf van Marie-Louise van Hessen-Kassel. De basis is keramiek, gemaakt van de Friese gelige klei, de “Fryske gie”. Later is ook Indisch en Chinees aardewerk toegevoegd aan de collectie. De tentoonstelling is te bewonderen in de prachtige zalen van de Princessehof.

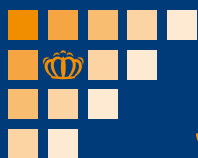
Het museum is voor de liefhebbers van keramiek een must. En voor de Oranjeliefhebbers een mooie combinatie om dan ook het paleis te bezichtigen!

Keramiekmuseum Princessehof, Grote Kerkstraat 9, 8911 DZ Leeuwarden.

Opening 10.00-17.00 uur dinsdag tot en met zondag. Maandag gesloten.

Bert Blaauw

Jubilea

Ieder jaar reikt de KBOV bronzen legpenningen met bijbehorende draaginsigne en oorkonde uit aan vrijwilligers die een jubileum vieren als bestuurslid of afscheid nemen na jarenlange inzet. Ook afgelopen jaar is een aantal vrijwilligers onderscheiden; minder dan voorgaande jaren vanwege de coronacrisis. Hieronder ziet u de namen van alle gedecoreerden.

Uitgereikte penningen in 2020

20-1-2020	Rijnsburg	Jan Zwaan	16 jaar
31-1-2020	Giessen-Oudekerk	Peter van Someren	25 jaar
31-1-2020	Nieuw-Vennep	John Stassen	15 jaar
6-2-2020	Meerkerk	Marieke van der Veen	13 jaar
6-2-2020	Meerkerk	Henk Schotman	12,5 jaar
10-2-2020	Bunschoten	Tijmen de Jong	30 jaar
11-2-2020	Oegstgeest	Joop Verdonk	16 jaar
19-2-2020	Grevenbicht	Mathias Tholen	50 jaar
29-8-2020	Rossum	Bas Maaskant	25 jaar

Koningin Elizabeth II, de biografie

'Het ware verhaal achter the crown'

Sally Bedell Smith

Uitgeverij Nieuw Amsterdam

ISBN 9789046826775

€ 39,99/ 640 pagina's

Nederlandse versie met een epiloog van Rick Evers

Het boek "Elizabeth the Queen. The life of a Modern Monarch" van de Amerikaanse schrijfster historicus Sally Bedell Smith kwam als Nederlandse versie uit in 2020.

De uitgave kreeg een Nederlands tintje door de epiloog door royaltydeskundige Rick Evers.

Het boek beschrijft het hele leven tot nu toe van de Britse Koningin Elizabeth II die inmiddels de oudst regerende Monarch ter wereld is. Zij wordt alom geprezen en gerespecteerd wat in de loop van haar inmiddels imposante loopbaan vanaf haar troonsbestijging in 1952 is gegroeid.

Via jeugdperiode, vorstin van de wereld en Annus Horribilis tot anno nu

De inhoud is chronologisch. Het verhaal start met haar jeugd. De opvoeding was koninklijk, echter het zag er in eerste instantie niet naar uit dat zij was voorbestemd voor de troon. Haar oom Edward VIII besteedde namelijk de Britse troon, na de dood van haar grootvader George V. Door de gedwongen abdicatie van Edward VIII werd haar vader de nieuwe koning George VI. "Lilibet", zoals ze genoemd wordt door haar naasten, was nu de nieuwe troonopvolgster.

Het boek beschrijft alle facetten van het leven van koningin Elizabeth: haar echtgenoot Philip, haar kinderen Charles, Anne, Andrew en Edward, haar rol aan het Hof en in het land en de wereld passeren de revue. Ook haar karakter, passies, hoogte- en dieptepunten met name in het jaar dat prinses Diana overleed en door haar

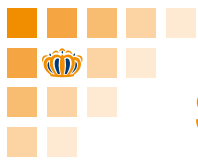

Annus Horribilis werd genoemd komen aan de orde. Het kleurt het leven van deze fascinerende vrouw die leidinggeeft aan één van de oudste monarchieën van de wereld.

Het boek is een aanrader voor wie geïnteresseerd is in koningin Elizabeth en een compleet beeld van haar wil krijgen.

Bert Blaauw

Schrijvers aan het woord

(twee boeken, twee schrijvers, twee keer 'Oranje', twee interviews)

Door een kalenderjaar heen verschijnen er veel boeken. Ook boeken die ons verhalen en vertellen over de geschiedenis van onze monarchie, over het geslacht Oranje-Nassau, over leden van de koninklijke familie, over koninklijke juwelen en koninklijke landgoederen en meer. Boekverslagen zijn inmiddels een vertrouwd gegeven in de KBOV-Jaarboeken. In dit jaarboek een podium voor twee schrijvers die vanuit een totaal verschillende invalshoek een stukje 'Nederlandse monarchie' beschrijven.

Dit alles onder de noemer 'Schrijvers aan het woord'

- Rick Evers (royaltydeskundige) schreef het boek 'Máxima, meer dan majesteit' naar aanleiding van haar aanstaande vijftigste verjaardag in mei 2021. De RVD gaf hem alle ruimte en in dit jaarboek vast een indruk van dit unieke boek. Rick is royaltyjournalist en zet in dit boek een prachtig uitgebreid portret neer van onze hardwerkende koningin.
- Lenneke Berkhout (tuinhistorica en vrijwilliger bij de

sKBL) schreef boek over de 'Hoveniers van Oranje'. Een unieke kijk op alle Oranje tuinen. Een must voor alle liefhebbers van tuinen & Oranje! Onlangs mocht zij voor dat boek de Ithaka-prijs ontvangen. Deze prijs is bedoeld voor interdisciplinair (wetenschappelijk) onderzoek rond kastelen, historische buitenplaatsen en landgoederen.

Uniek aanbod

Voor een KBOV-lid zijn deze boeken op een bijzondere manier mét een extraatje te verkrijgen. Uniek in een jaar waarin de KBOV zo graag met u samen had willen vieren dat Oranjeverenigingen al 110 jaar in verbond samen zijn, dat het samenwerkingsverband van de Bond van Oranjeverenigingen in 2020 inmiddels 25 jaar een feit is, én dat het predikaat 'Koninklijk' 10 jaar een feit is!

Details en voorwaarden staan vermeld onder beide interviews.

Schrijvers aan het woord

In gesprek met Rick Evers, auteur boek 'Máxima. Meer dan Majesteit'

Wie is Rick Evers en wanneer kwam koningin Máxima in zijn leven?

Ik ben geboren in het Brabantse Erp. Niet om de deur bij de paleizen. De 'royals' van het dorp waren amazone Anky van Grunsven en journalist Theo Verbruggen. Achteraf gezien hebben ze allebei een band met het koningshuis, Anky via de paardensport, Theo als verslaggever bij de NOS. Als klein jochie in groep 4 tikte ik op mijn computer allerlei verhalen, die via de ouderwetse matrixprinter een boekje, krant of tijdschrift werden. Werken in de media was een droom, maar toch behoorlijk onbereikbaar voor zo'n verlegen jongetje met zachte g uit Erp. Dat ik hoog in een landelijke verhalenwedstrijd eindigde, was eigenlijk veel te eng.

Ik hield van pracht en praal, het mystieke dat bijvoor-

beeld ook aan de katholieke kerk en het sinterklaasfeest kleefte, maar met het koninklijk huis was ik niet zozeer bezig. Na mijn studie journalistiek in Tilburg raakte ik via Twitter aan de praat met Marc van der Linden, de hoofdredacteur van magazine Royalty en hij zag op mijn website een artikel over een kasteel. 'Kun je zoiets ook schrijven over Kasteel Het Oude Loo?' Dat was mijn start. Daarna volgden nog meer beschrijvingen van verblijven, het werd een serie verhalen onder de titel 'Huis van Oranje'. Er ging misschien een maand overheen voor Marc me een contract aanbood en ik me fulltime op koningshuizen zou vastleggen. Ik beet me er helemaal in vast.

De toenmalige prinses Máxima was toen al immens populair. Ik herinner me nog dat ik erbij was toen ze in 2010

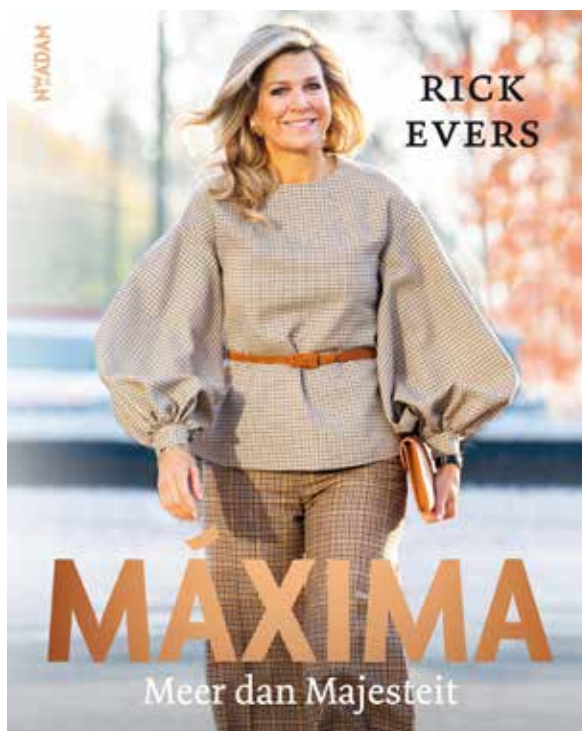
bij de 50ste uitreiking van de Edisons was. Ze droeg een leren jurkje en daar werd enorm over gesproken. Alles wat Máxima deed of doet, is nieuws. Toen in 2010 kon ik me niet bedenken dat ik ruim tien jaar na dato nog steeds in dit vak zou zitten. Maar het blijft enorm boeien door de veelzijdigheid van de onderwerpen.

Je bent journalist, schrijver en royaltyverslaggever. Hoe ziet het vak van een royaltyverslaggever eruit?

Ooit stond in de introductie van een interview met mij: '...Hij rent de hele dag achter prins en prinsessen aan op zoek naar nieuwtjes...' Wat erg, dacht ik, want zo is het zeker niet, al is het op staatsbezoeken soms wel eens rennen om op tijd van A naar B te gaan.

Ik kan niet voor iedereen spreken, maar zelf wil ik vaak ter plekke te zijn en niet alleen de snoepreijes of hoogtijdagen meemaken. Anders dan bijvoorbeeld algemeen verslaggever bij de krant, krijg je in dit vak de hoofdpersoon in je artikel of reportage niet vaak te spreken. Maar soms heb je geluk. In augustus 2010 had ik mijn eerste interview met een lid van het Koninklijk Huis, prins Maurits. Die foto staat nog altijd trots bij mijn opa en oma op het dressoir, naast een foto van mij met het koningspaar. Gelukkig kan ik hen ook meerdere malen per jaar spreken.

Nadat ik zo'n vijf jaar in dienst was bij Royalty en vervol-

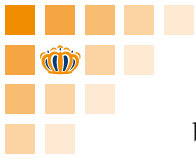
Cover van het boek van Rick Evers.

gens Vorsten, besloot ik freelancer te worden. Zo kon ik alles combineren: het schrijven voor diverse tijdschriften, het meewerken aan tv- en radioprogramma's en het meereizen op staatsbezoeken. Dat is hard werken, daar

Het Koninklijk Paar en Rick Evers tijdens een persmoment in Jakarta Indonesië.

ben ik vaak verslaggever, cameraman en editor in één. Uren voordat het koningspaar acte de présence geeft, sta je – keurig in pak, bijvoorbeeld in warm en klam India – al present en ga je van hot naar her, tot 's avonds het programma tot een halt is gekomen. En dan begint het pas: het inladen, selecteren en monteren van de beelden, die naar Nederland moeten worden gestuurd. Ondertussen probeer je te werken aan het verslag dat op papier moet komen, terwijl de tijd tikt, want de volgende dag begint de karavaan weer opnieuw.

“Máxima, Meer dan Majesteit”. Wat maakt dit boek over Koningin Máxima uniek, onderscheidend van veel andere publicaties over onze koningin?

Koningin Máxima wordt op 17 mei vijftig jaar. Dat is natuurlijk een bijzonder moment in haar leven. Er zijn natuurlijk al best wel wat boeken geschreven, maar geen enkele gaat diep in op haar leven van nu. Hoe is haar leven als koningin nu echt? Ik merkte in de afgelopen tien jaar dat veel mensen daar nieuwsgierig naar zijn. Met mijn plan ging ik naar de Rijksvoorlichtingsdienst: ik wilde de Koningin een jaar lang volgen, symbolisch van Prinsjesdag tot Prinsjesdag, het staatkundige jaar. De RVD heeft me echt geholpen om zo veel mogelijk van dat jaar te kunnen meemaken, ook op momenten dat de camera's de kamer uit moesten. Daarnaast heb ik met tientallen sleutelfiguren in het leven van Máxima mogen spreken, de mensen met wie ze haar werk invult. De directeur van haar VN-kantoor in New York, de mensen die met haar van Méér Muziek in de Klas en tal van andere organisaties een succes maakten. Zij

wilden uit eerste hand vertellen hoe de Koningin te werk gaat, waar haar motivatie vandaan komt en wat voor impact het heeft, een Koningin over de vloer. Daar komen soms heel persoonlijke verhalen uit naar voren. In het boek stap je daardoor in het leven dat de Koningin nu leidt.

Kun je enigszins inschatten wat Koningin Máxima vindt van het uit te brengen boek?

Het is nog niet af, maar ik denk ook niet dat ik een reactie van koning Máxima mag verwachten. Het feit dat ze me meerdere malen te woord heeft gestaan én toeliet om zoveel mensen met mij in gesprek te laten gaan, dat waardeer ik enorm. Het waren ook echt openhartige gesprekken. En dat een aantal belangrijke, naaste medewerkers van het paleis, uit 'Team Máxima' zoals ik ze soms noem, met mij mochten spreken, dat voelt voor mij als een blijk van vertrouwen.

Bert Blaauw

Zo kunt u het boek bestellen:

Het boek “Máxima - Meer dan Majesteit” verschijnt in april 2021. Winkelwaarde € 24,99. U kunt het met voorrang, gesigneerd, bestellen via kbov@rick-evers.nl. U krijgt dan automatisch bericht met meer informatie. Het boek wordt u vervolgens (inclusief verzendkosten) toegestuurd.

Informatie over het boek en over Rick Evers:
www.rick-evers.nl/@rickeversroyal

Schrijvers aan het woord

In gesprek met Lenneke Berkhout, auteur van het boek ‘Hoveniers van Oranje’

Wie is Lenneke Berkhout en waar komt de passie voor tuin historie en groen erfgoed vandaan? Wat deed u er toe besluiten, wat was de aanleiding, een promotie onderzoek te starten met als rode draad de hoveniers van Oranje deel 17e en begin 18e eeuw?

Uit het Voorwoord van mijn boek:

Tuinieren deed ik als kind al graag, maar mijn belangstelling voor historische tuinen en buitenplaatsen

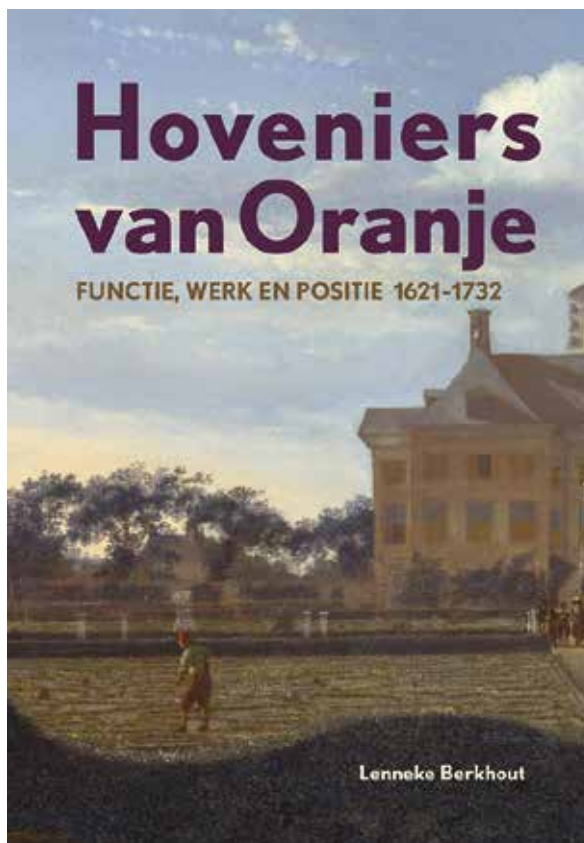
begon dertig jaar geleden. Op slot Zuylen ontmoette ik mijn toekomstige man Jan, die slotbewaarder was, en woonden we in de beheerderswoning op het terrein. Onze buurman was de tuinbaas, op papier met pensioen maar nog iedere dag in de tuin te vinden. Een bijzondere tuin met een 120 meter lange slangenmuur uit 1742 met diverse soorten leifruit, een boomgaard met oude rassen en perken waarin planten op afstand van

Lenneke Berkhout.

elkaar waren geplaatst. Mijn fascinatie voor historische tuinen was geboren. Naarmate ik leerde over historische tuinen, wilde ik ook meer weten over het beheer van deze tuinen. Vooral het leifruit snoeien boeide mij. Na een eerste poging om deze techniek onder de knie te krijgen, besepte ik dat het jaren ervaring en geduld vergt om deze vaardigheid te leren beheersen. Het bleek een techniek die bijna verloren was gegaan en die niet werd onderwezen bij een groenopleiding. De enige manier om die techniek te leren is een tuinbaas te vinden die bereid is, zijn kennis en ervaring te delen en over te dragen. Ik vroeg me af hoe dat vroeger ging, in de tijd dat de slangenmuur was gebouwd? Al snel werd me duidelijk dat er weinig bekend was over hoveniers in die tijd en ontstond het idee om zelf onderzoek te gaan doen. Een idee dat daadwerkelijk vorm kreeg, nadat Yme Kuiper mijn onderzoeksvoorstel met enthousiasme ontving. Al snel toonde ook Erik de Jong interesse. De zoektocht naar hoveniers van Oranje die volgde, was een feest en een weg van persoonlijke ontwikkeling. Ik kijk er met veel plezier op terug. Het heeft mij ook veel goeds gebracht. Tijdens mijn zoektocht kwam ik niet alleen tientallen hoveniers tegen, maar ook veel andere mensen die mij met hun kennis, advies, belangstelling en enthousiasme verder hebben geholpen.

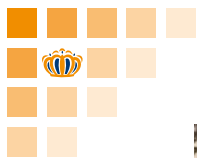
Boekomslag Hoveniers van Oranje.

CV: Lenneke Berkhout (Schiedam 1959) studeerde geschiedenis aan de Universiteit van Utrecht. Zij doet onderzoek naar tuingeschiedenis. Zij is werkzaam als vrijwilliger bij stichting Kastelen, historische Buitenplaatsen & Landgoederen (sKBL). sKBL ijvert sinds 2014 voor de instandhouding van KBL en groen erfgoed. Lenneke is redacteur van de sKBL nieuwsbrief.

Inmiddels bent u gepromoveerd aan de RUG op dit proefschrift (van harte gefeliciteerd!), ligt het boek 'Hoveniers van Oranje' in de schappen. Voor wie zou dit boek interessant, een eyeopener kunnen zijn? Wat lezen, leren we?

Mijn boek is interessant voor mensen die van geschiedenis houden, van tuinieren, van tuinkunst en van mooie verhalen over echte mensen. De tuinen van de prinsen en prinsessen van Oranje waren toonaangevend in de zeventiende eeuw. Ik heb via archiefonderzoek vijftig hoveniers die werkten voor de prinse(sse)n van Oranje werkten kunnen achterhalen en ook ander tuinpersoneel, zoals fonteiniers (die de fonteinieren lieten aanleggen en onderhielden) en faisantiërs (die voor het gevogelte zorgden). Mijn boek gaat over hun werk en de veranderingen hierin in de loop van de tijd. De basis voor het vak van hovenier werd in deze tijd gelegd. De ho-

Afbeelding uit het boek *Hoveniers van Oranje*.

veniers hielden zich onder andere bezig met de teelt van groenten en fruit, de aanleg van parterres, de verzorging van uitheemse planten en de 'broeikunst'. De hoveniers speelden ook een belangrijke rol bij de uitwisseling van horticulturele kennis via het opleiden van hoveniersleerlingen uit binnen- en buitenland. Maar ook doordat Hollandse hoveniers in het buitenland gingen werken. Tsaar Peter de Grote bijvoorbeeld haalde Hollandse hoveniers naar Sint Petersburg om zijn tuinen aan te leggen en te onderhouden.

Mijn boek schetst een kleurrijk beeld van de dagelijkse gang van zaken in en om de tuinen, van een prinses die haar hoveniers zeer waardeerde tot een snoeischaar voor de Franse koning als vredesgeschenk.

Het boek vertelt over de Oranje tuingeschiedenis. 'Groen' is onmisbaar. Voor iedereen, zeker ook voor ons in (het relatief kleine) Nederland. Wat is het belang van het conserveren van het aanwezige groen, het oog hebben voor ons landschap, tuinhistorie en tuin-cultuur? Wat kunnen we meenemen uit uw boek richting toekomst daar waar 'het een groen (duurzaam) Nederland' betreft?

We kunnen niet zonder 'groen'. Groen is nodig om onze omgeving leefbaar te houden, om ons te kunnen ontspannen, om van te genieten. Groen is ook essentieel voor biodiversiteit. Juist groen erfgoed is belangrijk voor biodiversiteit. Oude monumentale bomen krioelen van het leven en in oude parken vind je bijzondere bomen en planten die je elders niet ziet. Bijvoorbeeld stinzenplanten in het voorjaar.

Het is belangrijk dat we oude technieken en landschapselementen in stand houden en die kennis niet verliezen. Het kan ons helpen hedendaagse klimaatproblemen aan te pakken, zoals de droogte. Maar ook op een hele andere manier kunnen we deze techniek vandaag toepassen. Ik vind zelf de broeibakken die in het midden van de zeventiende eeuw zijn ontwikkeld prachtig. Met behulp van een dikke laag paardenmest, die gedurende enkele weken warmte afgeeft, kon men in ons koude klimaat eerder en langer groenten en fruit telen, zoals aardbeien. Zo'n techniek kun je ook nu nog gebruiken.

Nu corona ons in onze bewegingsvrijheid en mogelijkheden beperkt, hebben veel mensen parken en landgoederen in hun directe omgeving opgezocht. De bezoekersaantallen zijn flink gestegen. Dat laat zien hoe belangrijk dit groene erfgoed is. Laten we er van genieten, het koesteren en er heel goed voor zorgen.

Redactie KBOV-Jaarboek / Sylvia Hörmann-Vorst

Zo kunt u het boek bestellen:

Het boek "Hoveniers van Oranje" is verschenen in augustus 2020. Winkelprijs € 39,00. U kunt nu het boek, gesignd door de auteur bestellen via verloren@verloren.nl. U krijgt dan automatisch bericht met meer informatie. Het boek wordt u vervolgens (inclusief verzendkosten) toegestuurd.

Uitgeverij Verloren Hilversum www.verloren.nl

ISBN: 9789087048358

NUR: 694, 696

471 bladzijden / adelsgeschiedenis

Jaar van uitgifte: 2020

Souvenirs aan het Koninklijk Paleis Amsterdam

Het Koninklijk Paleis in 2020

Net als voor de rest van Nederland is het jaar 2020 voor het Koninklijk Paleis Amsterdam onvoorstelbaar anders verlopen dan voorzien. Op 13 maart moest het paleis sluiten voor het publiek, tegelijk met alle musea. Een merkwaardige stilte daalde over het gebouw, dat normaal zo rumoerig is, tijdens koninklijke evenementen en door alle bezoekers die de schoonheid en de geschiedenis van het gebouw komen bewonderen. In 2019 mocht het paleis meer dan 300.000 bezoekers verwelkomen! Gelukkig mochten vanaf 1 juni de deuren weer geopend worden. Iedereen die het Koninklijk Paleis wil bezoeken, ontvangen wij – binnen de door de regering gestelde kaders, natuurlijk – heel graag!

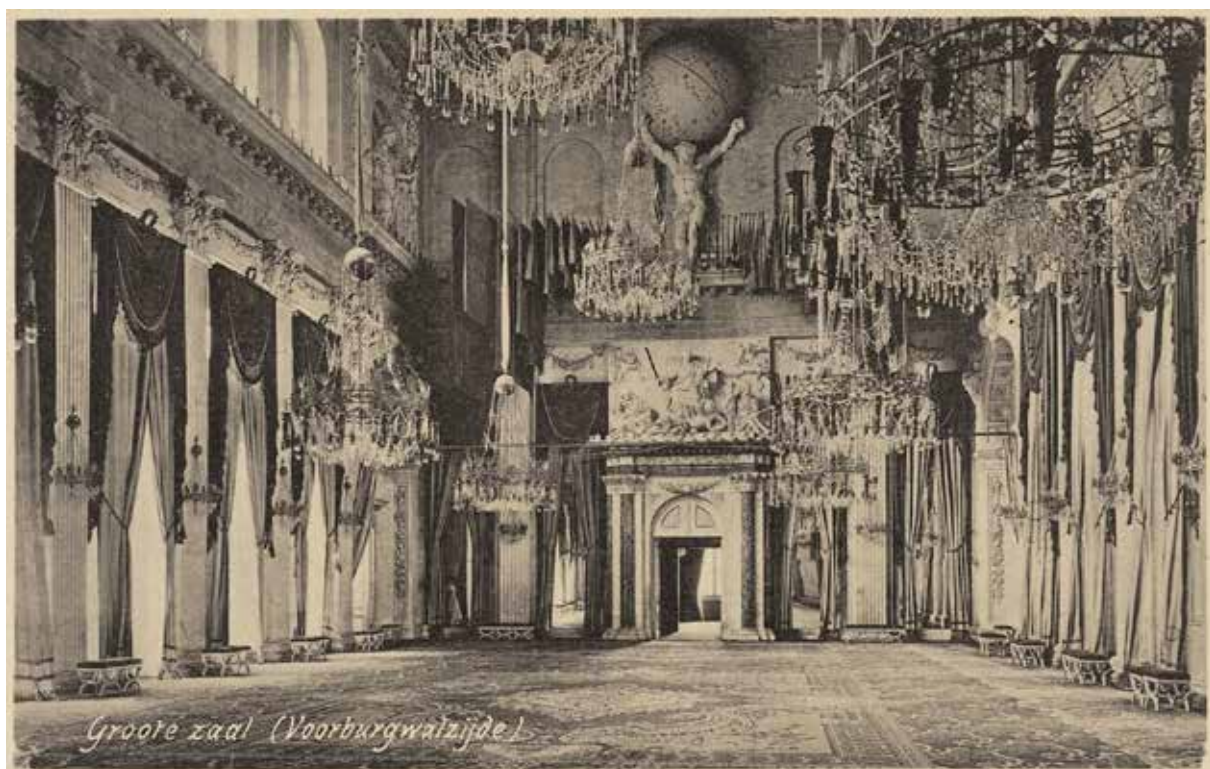
De Troonzaal van het paleis rond 1893

De periode van stilte deed mij aan de hier afgebeelde foto denken. U ziet de Troonzaal van het paleis, zoals die er rond 1893 uitzag. Toen koning Lodewijk Napoleon het voormalige stadhuis van Amsterdam in 1808 in een

paleis transformeerde, werd de Schepenzaal voor hem als Troonzaal ingericht. Die Schepenzaal was tot dan toe het domein van de negen schepenen (rechters) van Amsterdam en de decoraties van de zaal verwezen naar die functie. Met name indrukwekkend was het grote schilderij van Ferdinand Bol boven de zuidelijke schouw, dat Mozes met de Wetstafelen (met daarop de Tien Gebooden) voorstelt. Onder Lodewijk Napoleon werd de zaal aangekleed met tapijten, wandbespanningen en kroonluchters. En met de hoge baldakijn, waaronder op een verhoging de troon van Zijne Majesteit werd geplaatst. Die prachtige baldakijn vond een plek recht voor het schilderij van Ferdinand Bol, dat daardoor, tijdelijk, aan het oog werd onttrokken. Zijn dagelijkse audiëntie – van 7 tot 10 uur, voor ambtenaren maar ook voor gewone burgers – hield de koning vanaf dat moment vermoedelijk in deze hagelnieuwe Troonzaal.

Historische troon van Koning Willem III

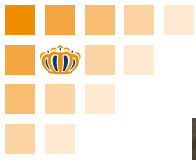
Na de Napoleontische tijd bood de stad Amsterdam het

De Troonzaal van het Koninklijk Paleis Amsterdam, | foto door Gunn & Stuart voor The Strand Magazine, 1894.

Den Haag, Koninklijke Verzamelingen

Prentbriefkaart met foto van de Grote Zaal (Burgerzaal) 1908.
Amsterdam, Stadsarchief

gebruik van het paleis aan de nieuwe vorsten uit het Huis Oranje-Nassau aan, die vanaf 1813 over ons land regeerden. Het regeren vond voornamelijk niet plaats in Amsterdam en we weten dat de tijd die de koningen Willem I, II en III in hun Amsterdamse residentie doorbrachten beperkt was. De historische foto laat wél zien dat de symbolisch belangrijke Troonzaal aangepast werd. Op het podium staat nu de robuust vormgegeven troon van Willem III. Deze zetel was oorspronkelijk gemaakt voor Koning Willem II, maar werd in 1849 aangepast door de meubelmakers Horrix en door Koningin Anna Paulowna aan haar zoon, koning Willem III geschonken. De fauteuil werd voorzien van een verguld houten onderstel met leeuwenklauwen, er kwamen leeuwen bij op de rugleuning en de armleggers werden verbreed. Het voetenbankje is van de firma Wed. G. Dorens & Zoon te Amsterdam. Achter de troon hangt het Rijkswapen, met het motto 'Je Maintiendrai'. Dat de Troonzaal later in de negentiende eeuw een regelmatig gebruik kende valt te betwijfelen, maar de troon zelf werd gebruikt door koningin Wilhelmina tijdens haar inhuldiging op 6 september 1898. Behalve hetgeen er te zien is op de foto, is ook het bestaan van de foto zelf

interessant. Die werd gemaakt met toestemming van de jonge koningin Wilhelmina voor een publicatie in het Engelse 'The Strand Magazine'. De auteur schreef een lang opstel over de jonge vorstin (13 jaar oud op dat moment) en bezocht daarvoor Paleis Amsterdam en Paleis Noordeinde. Het binnenste van het Amsterdamse Paleis overweldigde hem: 'I was struck by the immensity and the exceeding beauty of its appearance'... De foto's die ter illustratie werden gemaakt zijn onder de eerste die het paleisinterieur vastleggen en die op een grote commerciële verspreiding mochten rekenen.

Fotoboek en prentbriefkaarten

Rond 1900 verscheen het grootformatige fotoboek 'Het Koninklijk Paleis', van C.T.J.L. Rieber, en kort na de eeuwwisseling ook de eerste prentbriefkaarten met daarop de diverse paleisalen.

Het paleis ligt er op deze opnames altijd verlaten bij, geen mens verstoort de rust in de galerijen en kamers. En toch is die diepe stilte maar schijn! Gedurende het hele bestaan van het gebouw, als stadhuis of paleis, is het altijd opengesteld geweest voor geïnteresseerden. Individuele bezoekers kwamen langs, maar ook groepen – van studenten van de Volksuniversiteit tot leden van het kerkkoor van de Hervormde Gemeente te Wilp. Voor het jaar 1935 vermelden nationale bezoekersstatistieken al meer dan 20.000 bezoekers! Zo bezien getuigen de foto's en prentbriefkaarten juist van de aantrekkingskracht die het paleis altijd op mensen heeft uitgeoefend en niet van verlatenheid. De echo en galm van tientallen stemmen en voetstappen op het marmer moeten we er zelf bij bedenken!

Wilt u het paleis bezoeken? Dat kan met een vooraf gereserveerd ticket. Kijk dan voor de meest recente openingstijden en tickets op www.paleisamsterdam.nl

Alice Taatgen

Conservator Koninklijk Paleis Amsterdam

Koninklijke Verzamelingen

Beatrix: van prinses tot prinses

Beatrix: van prinses tot prinses

Uitgeverij Joh. Enschedé Amsterdam

238 pagina's

Prijs € 32,95

Te bestellen via: fotowinkel.anp.nl

Een voorbeschouwing

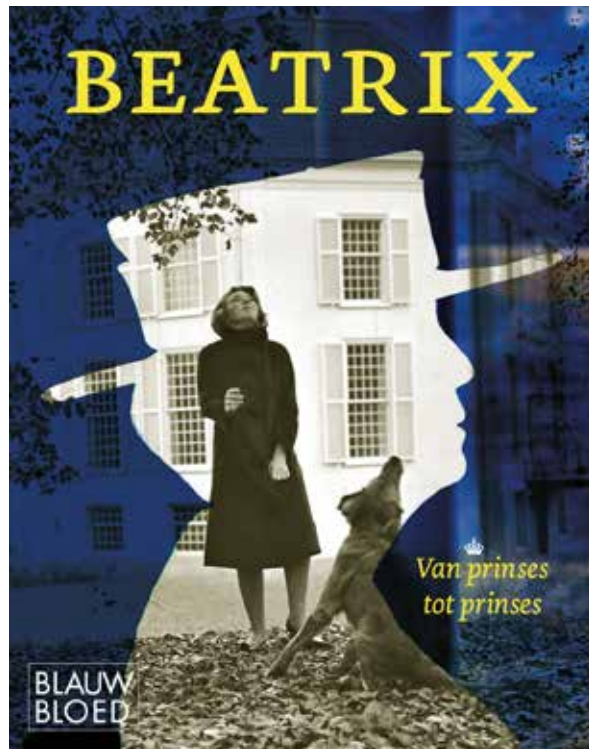
Hoe maak je een portret van iemand in 150 foto's? Voor die uitdaging stonden de makers van het boek *Beatrix: van prinses tot prinses*. Het leven van Beatrix is grondig gedocumenteerd: van haar eerste babyfoto tot haar bruiloft, van vakanties tot staatsbezoeken. In de beeldbank van het ANP ligt een schat aan materiaal en beeldredacteur Leo Blom heeft voor de samenstelling van dit boek kunnen putten uit duizenden foto's.

Samenwerking ANP en Blauw Bloed

Het boek *Beatrix: van prinses tot prinses* is een samenwerking tussen het ANP en televisieprogramma *Blauw Bloed*. Bij de keuze van de foto's hebben de makers zich laten leiden door verschillende overwegingen: sommige foto's zijn gekozen vanwege hun historische betekenis. Bijvoorbeeld de eerste, wazige foto van prinses Beatrix en Claus von Amsberg, gemaakt in de tuin van Kasteel Drakensteyn. Andere foto's staan in het boek vanwege hun stilistische schoonheid. Maar alle foto's hebben met elkaar gemeen dat ze iets vertellen over Beatrix. Of het nu een onderonsje met prinses Amalia is, haar ernstige blik tijdens een toespraak bij een staatsbezoek, haar lach als ze in gesprek is met kinderen op Sint-Eustatius of haar betrokken houding als ze een bezoek brengt aan slachtoffers van een ramp.

Een tijdsbeeld van Beatrix in de Nederlandse samenleving

Bij elkaar vormen de foto's het verhaal van een vrouw die haar taak als vorstin heel serieus nam, soms misschien afstandelijk over kwam, maar die ook warm en betrokken meeleefde met mensen die getroffen werden door verdriet. Een vrouw voor wie plichtsbesef op de eerste plaats kwam en die haar privéleven zoveel mo-

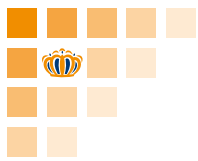

gelijk afschermde. Een speciaal hoofdstuk is gewijd aan de liefde tussen Beatrix en Claus. Een liefde die vrolijk en zorgeloos begon en in moeilijke tijden bleef bestaan. Het boek geeft ook een tijdsbeeld. Achter de foto's zie je de Nederlandse samenleving veranderen. Van de mannen met hoeden, die de kranten lezen waarin de geboorte van Beatrix wordt aangekondigd, tot de rookbommen op haar trouwdag en de krakersrellen bij haar inhuldiging. Al deze foto's maken van *Beatrix: van prinses tot prinses* een feest der herkenning en niet alleen voor de volgers van het koningshuis.

Bestuurder aan het woord

2019

Vanaf begin 2019 mag ik mij bestuurslid van de KBOV noemen. Met grote betrokkenheid, professionaliteit en respect werkt het bestuur intensief samen. Veel zaken passeren de agenda en de verdeling van werk wordt in goed overleg georganiseerd. Al zeg ik het zelf: een mooi team. Vanaf eind vorig jaar vervul ik de rol van vice-voorzitter van de Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen en mag ik voorzitter van de congrescommissie zijn. En u begrijpt, ik ben zeer vereerd.

2020

Dit jaar is een uitzonderlijk jaar. Voor ons allen. Een jaar waar velen naar uitkeken, de magische getallen twee-nul-twee-nul zouden iets extra's moeten brengen. Zeker met de kennis dat 75 jaar vrijheid ook het hele jaar door een prominente rol zou spelen. Vele activiteiten hebben maanden van voorbereiding gekost. Vrijwilligers die Koningsdag jaarlijks tot iets onvergetelijks maken participeren ook in een lokaal 4-5 mei comité. Nagenoeg niets van al deze mooie evenementen is doorgegaan. Het COVID-19 virus bepaalt grotendeels ons leven en er worden stevige maatregelen afgekondigd. Koningsdag kreeg hierdoor eveneens een volledig andere dimensie. Dat heeft ongetwijfeld veel impact op u allen gehad.

De Oranjevereniging van Wassenaar en de KBOV-congrescommissie hadden een fantastisch inspirerend programma voorbereid voor het congres in september. Helaas, het mocht niet zo zijn.

Als alternatief hebben wij een mooi aanbod kunnen realiseren als gevolg van een mooie samenwerking tussen de KBOV en de SKBL, staand voor de stichting Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen. Locaties konden worden bezocht, op sommige locaties lagen cadeautjes klaar voor de KBOV-leden. Toch samen op stap in eigen land, wél veilig.

Burgemeester en bestuurslid KBOV

Na mijn burgemeesterperiode in Uitgeest werd ik begin dit jaar geïnstalleerd als burgemeester van de mooie kustgemeente Noordwijk. Terwijl ik midden in de verdere verkenning en de kennismaking met onze inwoners verkeerde, kondigde premier Rutte begin maart aan dat handen schudden niet meer gewenst was vanwege Corona.

De inwerkperiode veranderde drastisch, aan de ene kant moet je als burgemeester sturing geven aan alles wat ons wordt opgelegd vanuit de noodverordening en aan de andere kant wil je de rol van burgermoeder op je nemen. Ik voel me sterk betrokken bij onze inwoners en wil er zijn voor hen. Bij de coronamaatregelen moet je soms hard zijn, maar ik probeer vooral ook om mijn hart niet uit het oog te verliezen. De veerkracht die van ons allen wordt gevraagd is immens.

De congrescommissie bereidt zich inmiddels voor op volgend jaar in de verwachting dat we elkaar rond september weer fysiek kunnen ontmoeten. Koningsdag 2021 is nog onzeker. De KBOV heeft een platform gelanceerd op haar website waarop ideeën gedeeld kunnen worden ter inspiratie.

Tot slot wil ik u als KBOV-vrijwilliger danken voor al uw inzet. U bent het cement van de samenleving en vormt het gouden randje rond Koningsdag.

Wendy Verkleij

(Vicevoorzitter KBOV / voorzitter KBOV-Congrescommissie)

Wendy Verkleij | © Gemeente Noordwijk

Vertel het de koning

*Prachtige boodschappen van kinderen
aan de koning geschreven in coronatijd*

Titel: *Vertel het de koning*.

Brieven aan koning Willem-Alexander ten tijde van corona is een initiatief van de Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen in samenwerking met Van Goor

Verschijningsdatum: 7 december 2020 / 96 pagina's

ISBN: 9789000319046 / Nur: 210

Beeldredactie: Sylvia Hörmann-Vorst en Dick Steenks (KBOV)

Omslagontwerp en zetwerk: Marieke Oele

Prijs: EUR 12,50

- Met een voorwoord van Jacques Vriens
- Voor belangstellenden van het koningshuis
- Een boek door kinderen voor kinderen met een actueel thema
- Verschijnt op 7 december 2020, de verjaardag van prinses Amalia
- Een waardevol inkijkje in de belevingswereld van kinderen in deze bevreemdende tijden

2020 liep voor iedereen anders dan anders door het Coronavirus. Dat gold natuurlijk ook voor de koning, want dit jaar vierde iedereen Koningsdag thuis. De Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen kwam op het idee om kinderen te vragen om dat wat zij meemaakten op papier te zetten. De bond ontving meer dan 1400 reacties in de vorm van prachtige tekeningen, creatieve knutselwerkjes, lieve kaarten, ontroerende brieven, foto's en gedichten. Van Nederlandse kinderen, kinderen van expats en vluchtelingen. Broertjes en zusjes alleen of samen met het hele gezin, groepen en schoolklassen.

Een kermischool, bijzonder onderwijs, buitenschoolse opvang, ISK-klassen (Internationale Schakelklassen) Nederlandse kinderen die in het buitenland wonen omdat hun ouders daar werken, ook buitenlandse kinderen die hier in Nederland wonen omdat hun ouders (tijdelijk) een baan in Nederland hebben. Inzendingen uit alle provincies van het Koninkrijk der Nederlanden, uit Duitsland, Engeland, Japan, China, België, Dubai, wat bijzonder!

Alles kreeg een plekje, werd verzameld eerst op de website 'Vertel het de koning'. Daarna ontstond het idee om

JONG ORANJE

Nederland is een klein land op deze grote wereld. Maar Nederland is groot als het gaat om wat het bereikt heeft. Nederland kent een bijzondere geschiedenis, met mensen die beroemd en bekend zijn geworden door allerlei uitvindingen en activiteiten. Nederland kent bijzondere sporten, aparte dingen die je kunt eten. Nederland is megagood wanneer het over water gaat en hoe je daar mee om kunt gaan of gebruik van kunt maken. Nederland heeft heel veel prachtige steden waar veel te zien en te beleven is en weet hoe je moet handelen en daardoor geld kunt verdienen. Nederland kent heel veel bijzondere kunstenaars én Nederland is een monarchie, ook wel koninkrijk genoemd.

Nederland heeft een rood-wit-blauwe vlag en toch staat Nederland bekend als het land waar de kleur oranje zo belangrijk is...hoe zit dat nu allemaal?

Ben jij ook zo nieuwsgierig, wil jij ook zo graag weten waar Nederland bekend om is?

Wil jij ook uitzoeken wat Nederland zo uniek is?

Dan is dit boek iets voor jou! DE WORTELS VAN ORANJE En andere weetjes over Nederland

Een boek geschreven door Marc ter Horst met prachtige tekeningen van Wendy Panders
Daarin alles wat je wilt weten over Nederland

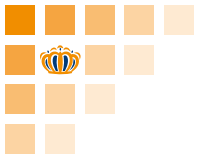
Enne....kijk ook eens op
bladzijde 30 en 31 en 53 en 54
Daar kom je onze
koning en koningin tegen!

De wortels van oranje

Tekst Marc ter Horst Illustraties Wendy Panders
Vormgeving Studio Lannoo Mieke Verloigne
D/2017/45/696 - NUR 232 / 212- 9789401443029
€ 15,99 / 80 pagina's

JONG ORANJE

Ben je wel eens in een kasteel geweest? Zo één met torentjes en een ophaalbrug? Zo één met water er rond om heen en een hele grote poort waar je door heen moet om naar binnen te gaan?

Zo één waar misschien wel ergens een kanon staat, waar mooie spitse ramen zitten in hele dikke muren? Zo één waar heel veel kamers zijn, een kerker diep in de kelder, waar vroeger misschien wel ridders hebben gewoond?

In Nederland staan veel van die kastelen. Daar kun je zomaar een kijkje gaan nemen. Met papa en mama, of als je een verjaardag viert, óf met de kinderen uit jouw groep, de klas op school...

Ook in Heeswijk in Noord-Brabant staat zo'n kasteel. Het kasteel heet dan ook 'Kasteel Heeswijk'. En staat midden in de bossen.

Vlak voor de herfstvakantie van dit jaar ging Jip (5 jaar) samen met zijn klasgenootjes en de juf vanuit basisschool 'Fonkel' te Den Dungen er op bezoek.

Allemaal omdat het thema van de Kinderboekenweek was: 'En toen...'

En dáár vertelt dit kasteel ook over. Over de tijd van ridders, kanonnen en meer!

Het kasteel met slotgracht en loopbrug.

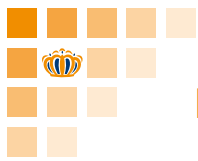
Jip vertelt:

“...We gingen met alle kindjes van onze groep naar kasteel Heeswijk, en ik ben helemaal rondgelopen. Heb zelfs een rondleiding gehad. We mochten allemaal de dingen zoeken die op een kleurplaat stonden. (Jip laat zijn kleurplaat zien). Dit is het kasteel, en dit is de tuin...”

(Jip wijst alles aan, en vertelt) ‘...Ik heb alles gevonden, behalve de kerker. En daar was ooit een meneer daar op de wc en toen vaarde er een ridder in een bootje onderdoor en toen kreeg die ridder de drol op zijn hoofd. Dat werd verteld en is echt gebeurd! De helm was helemaal zwart en dat was waar de drol zat!’ Op de vraag of Jip later misschien ook ridder wil worden zei hij: ‘...Dat kan niet want dan moet je uit een ridderfamilie komen...’

Jip en zijn klasgenootjes hebben een fantastische dag gehad. Wil jij ook naar een kasteel in de buurt? Vraag je papa en mama ernaar, of de juf en meester!

De Koning en de monarchie. Toekomstbestendig?

De Koning en de monarchie. Toekomstbestendig?

Paul Bovend'Eert

Wolters Kluwer, Deventer (2020)

ISBN 978 901 316 024 6

€ 30,00 / 330 bladzijden

De monarchie is tijdsbestendig, mits het met de tijd meegaat. Aldus Paul Bovend'Eert, hoogleraar Staatsrecht aan de Radboud Universiteit te Nijmegen, in zijn uitvoerige studie naar het functioneren van het Nederlandse koningschap. Het toegankelijke boek gaat na aan welke eisen het koningschap moet voldoen om nog een verantwoorde plaats in te nemen in de moderne samenleving.

Nederlands staatsbestel

In Nederland heeft het koningschap zich weten te handhaven in een staatsbestel, waarin ambtsdragers in de regering geacht worden democratisch gelegitimeerd te zijn en verantwoording schuldig zijn aan het parlement. Volgens Bovend'Eert is dat te danken aan de van oudsher bestaande steun in regering en parlement voor de monarchie. Ook de Nederlandse bevolking steunt in meerderheid de monarchie – of beter gezegd: het Huis van Oranje – ook als de Oranjes daar niet altijd aanleiding voor gaven. Dat is een boeiend fenomeen.

Monarchie

In de huidige tijd komt het koningschap steeds meer onder het vergrootglas te liggen, waarbij media en burgers niet schromen ongezouten kritiek te leveren op de koning en zijn familie. Hierin schuilt het gevaar dat de monarchie als staatsvorm al snel ter discussie wordt gesteld en er op modernisering wordt aangedrongen. De auteur vraagt zich af of het al met al mogelijk is de monarchie naar nieuwere smaken in te richten, aangezien de keuze voor deze staatsvorm per definitie een voorkeur voor het erfelijk koningschap inhoudt.

Toekomst

Niet alleen de feitelijke en politieke omstandigheden bepalen de toekomstige positie van het koningschap, ook een adequate regeling van de verschillende elementen van het koningschap en de monarchie bepalen de houdbaarheidsdatum. De politiek loopt niet voorop als het gaat om de modernisering van het koningschap. In 2012 verloor de koning zijn centrale rol bij de kabinetsformatie, maar zolang er geen problemen zijn in het staatsbestel, ziet men in politiek Den Haag de noodzaak van verdere aanpassingen niet in. De ministers zijn vol-

ledig verantwoordelijk en het Huis van Oranje is historisch met Nederland verbonden, zijn vaak gehoorde opmerkingen. Sommige politieke partijen zijn terughoudend in het plaatsen van kritische kanttekeningen bij het koningschap, huiverig als zij zijn voor negatieve electorale gevolgen. Het weinig transparante inkomen van de koning en de kosten voor de monarchie zorgen daarentegen in 's lands vergaderzaal menigmaal voor gefronste wenkbrauwen, maar daar blijft het dan ook bij.

Moderne parlementaire democratie

Volgens Bovend'Eert laat een moderne parlementaire democratie zich moeilijk combineren met het erfelijk koningschap met beslissingsmacht in de regering. Buiten twijfel zou moeten staan dat de koning slechts een beperkte adviesfunctie heeft in staatszaken. Deze duidelijkheid wordt volgens de Nijmeegse staatsrechtgeleerde het beste bereikt door de koning buiten de regering te plaatsen en zijn bevoegdheid om wetten te tekenen uit de Grondwet te schrappen. De koning blijft dan staatshoofd maar heeft grondwettelijk gezien geen macht in het landsbestuur, waardoor ministeriële verantwoordelijkheid voor het doen en laten van de koning kan komen te vervallen: het ceremonieel koningschap is dan een feit (het zgn. Zweedse model). Nederland zou dan een "gekroonde" republiek worden (wat het eigenlijk altijd al is geweest). Bovend'Eert beschouwt de koppeling onschendbaarheid van de koning en de ministeriële

verantwoordelijkheid echter ook anno 2020 essentieel voor de positie van de koning in het staatsbestel.

Nederlands koningschap

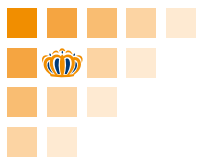
Het archaïsche karakter van de monarchie is volgens Bovend'Eert tegelijkertijd de charme van het instituut. Het krampachtig vasthouden aan de bevoorrechte positie en de privileges van het staatshoofd, kan mogelijk negatieve gevolgen hebben voor het voortbestaan van de monarchie. De koning mag dan regeren bij de gratie Gods, de gunst van het Nederlandse volk valt zeker niet te onderschatten. En Prediker wist het al: volksgunst is ijdel. De Oranjes hebben in het verleden blijk gegeven van aanpassingsvermogen, al dan niet vrijwillig. Het kan niet anders of de huidige generatie Oranjes zal ook de polsslag van de tijd aanvoelen. Daarmee is het Nederlandse koningschap toekomstbestendig. En dat is een aantrekkelijk vooruitzicht!

Alexander van Kessel, onderzoeker aan het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis te Nijmegen, voorzag de publicatie van een historische inleiding over de rol van de Oranjes in de Nederlandse monarchie.

Het boek *'De Koning en de monarchie. Toekomstbestendig?'*, mag zeker in de boekenkast van de betrokken Oranjebestuurder niet ontbreken.

Berend de Boer

Musea

PALEIS HET LOO

Museum Paleis Het Loo

Gesloten

GESLOTEN

Paleis Het Loo is gesloten vanwege Vernieuwing & Verbouwing.

STEUN PALEIS HET LOO

ONDERTUSSEN

WEBSHOP

WORD VRIEND

In 2021 opent het vernieuwde, verbouwde en verbeterde Paleis Het Loo haar deuren. De website van Museum Paleis Het Loo spreekt over een 'warm welkom in een vorstelijke entree'. Paleisvertrekken zijn opnieuw ingericht, en er komt een speciale afdeling voor kinderen onder de noemer 'Juniorpaleis'. Op het voorplein een glazen ondergrond met een dun laagje water, entreepaviljoens met een unieke lichtinval. Een Grand Foyer en natuurlijk alle aandacht voor het Huis van Oranje in het vertrouwde paleis. De tuinen, stallen en het paleis vormen samen straks in 2021 een prachtig en inspirerend geheel. Museum Paleis Het Loo, klaar voor de toekomst!

Meer weten én zien: bezoek de website en bekijk de animatie: www.paleishetloo.nl

Koninklijk Paleis Amsterdam

Het Koninklijk Paleis Amsterdam is al meer dan 350 jaar één van de belangrijkste bezienswaardigheden van Amsterdam en uniek in Nederland. Gebouwd tussen 1648 en 1655 en nu officieel ontvangstpaleis van koning Willem-Alexander. Elders in dit KBOV-Jaarboek een achtergrondartikel over dat Koninklijk Paleis Amsterdam. In lijn met de maatregelen in verband met het COVID-19 virus worden bezoekmogelijkheden aangepast. Online is het paleis te allen tijde te bezoeken. Zie www.paleisamsterdam.nl

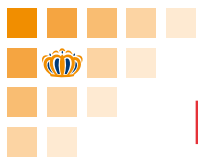

In het artikel 'souvenirs aan het Koninklijk Paleis Amsterdam' (blz. 28) wordt gesproken over een bijzondere prentbriefkaart uitgegeven bij gelegenheid van de inhuldiging van Wilhelmina tot Koningin der Nederlanden. In het Paleis is de jonge Koningin Wilhelmina ook te bewonderen op een schilderij van Pieter de Josselin de Jong. Het schilderij dateert van 1900. De jonge koningin zit op een verguld houten fauteuil waar, op een rugkussen, het wapen van Batavia te zien is. Naast haar stoel een tabouret met daarop een kussen met de regalia. In haar opgestoken haar draagt Wilhelmina een diamanten diadeem, een gouden armband met parel prijkt aan de linkerpols en aan haar rechterpols zien we een gouden horloge. Wilhelmina is afgebeeld in de witzijden japon met daarop de versierselen van de Militaire Willemsorde. De rode hermelijnen koningsmantel hangt om haar schouders. In haar rechterhand heeft Koningin Wilhelmina het rode wetboek. Dit alles tegen

de achtergrond van een geschilderd landschap waarin twee zwevende putti (engeltjes) met een banier nog te onderscheiden zijn. Met zwaard en lauwerkrans. Dit prachtige schilderij hangt in de zogenaamde Justitiekamer in het Koninklijk Paleis Amsterdam.

Twee afbeeldingen van de jonge Koningin Wilhelmina. Een bewaard in het Amsterdams Archief, een te zien in het Koninklijk Paleis Amsterdam.

KBOV- Bestuur, functie, woonplaats

Mr. Drs. P. (Pieter) Verhoeve, Gouda, voorzitter
W.J.A (Wendy) Verkleij-Eimers, Noordwijk, vicevoorzitter
Drs. D.H.J. (Dick) Steenks, Wemeldinge, secretaris
F.C. (Frank) de Buck, Dordrecht, penningmeester
G.J. (Gerben) Heldoorn MA, Woudenberg, 2e secretaris
Drs. H.H. (Harry) van Alphen, Culemborg, lid
L.H. (Bert) Blaauw, Harkstede, lid
Ir. J.O. (Jilske) de Bruin, Buren, lid (vanaf juni 2020)
S.A.A.C. (Sylvia) Hörmann-Vorst, 's-Hertogenbosch, lid / PR

Koninklijke Bond

van
Oranje
verenigingen

Beukbergen Home **Vergaderzalen** Catering/Logies Historie Organisatie DGV cursussen Contact/Route T: 088 9530420

Vergaderzalen

Het **landhuis** heeft vijf vergaderzalen voor 8 tot 18 personen. Op de begane grond zijn twee eetzaai en de keuken. In het souterrain is een gezellige bar.

Het **koetshuis** heeft twee vergaderzalen voor elk 16 personen één conferentiezaal voor 35 tot 100 personen. De Zaal Koetshuis heeft een eigen koffiecorner, pantry en bar. Deze zaal is zeer geschikt voor borrels en recepties.

De **Kapel** bevat een conferentiezaal Kapel en het stiltecentrum. De conferentiezaal Kapel in bioscoopopstelling biedt plaats voor 90 personen. Het stiltecentrum is een plaats voor rust en bezinning.

Huize Beukbergen in Huis ter Heide, vaste vergaderlocatie van het bestuur van de KBOV.

*Het bestuur van
de Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen
in het Koninkrijk der Nederlanden
wenst u zinnvolle en goede kerstdagen
en een gezond en samenbindend 2021 toe!*

